

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Έτος 58 – Τεύχος 4

Μάιος 2009

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΙΕΡΕΙΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Έτος 58

Μάιος 2009

Τεύχος 4

Περιεχόμενα

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΤΣΙΑΡΑ	
Είσοδικό	3
ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ ΚΑΙ ΑΓ. ΒΛΑΣΙΟΥ κ. ΙΕΡΟΘΕΟΥ	
Ή δόξα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν μελῶν τῆς	4
ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΑΧΕΛΩΟΥ κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ	
Ή Ἐκκλησία τῆς Κοινότητος	8
ΑΡΧΙΜ. ΤΙΜΟΘΕΟΥ Π. ΓΕΩΡΓΙΟΥ	
«Ἀγάπη ποῦ εἶναι ἡ Ἐκκλησία σου; Βαρέθηκα πιά στὰ μετόχια»	9
ΠΡΩΤ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΚΑΛΛΙΑΚΜΑΝΗ	
Χρειαζόμαστε τό «Κατηχητικό Σχολεῖο»;	14
ΠΡΩΤ. ΠΑΥΛΟΥ ΚΟΥΜΑΡΙΑΝΟΥ	
Μία στήλη γιὰ τὴ Λειτουργική μας διακονία	16
ΠΡΩΤ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΠΙΝΑΚΟΥΛΑ	
Μετὰ τὴν Πεντηκοστὴ	20
ΠΡΩΤ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΘΕΡΜΟΥ	
Ἡ δύναμη τοῦ καλοῦ	24
Συναξάριον	27
Ἐπικοινωνία	29
Μηνολόγιο	31
Βιβλιοπαρουσίαση	32

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου Ἀρχιμ. Κύριλλος Μισιακούλης

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ: Ἀλέξανδρος Ἱ. Κατσίαρης

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: π. Παναγιώτης Καποδίστριας, π. Βασίλειος Θερμός, π. Βασίλειος Καλλιμαχίτης, π. Δημήτριος Κουτσούρης, π. Παῦλος Κουμαριανός καὶ ὁ κ. Ἠλίας Ἀρ. Ὑφαντῆς. – ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΥΛΗΣ: Λίτσα Ἱ. Χατζηφώτη. – ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ: Λίτσα Ἱ. Χατζηφώτη, Κωνσταντῖνος Χολέβας καὶ Βασίλειος Τζέρπος. – ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου: Νικ. Κάλτζιας, Ἰασίου 1 – 115 21 Ἀθήνα, Τηλ.: 210-7272.356 – Fax 210-7272.380.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ: Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21 ΑΘΗΝΑ Τηλ: 210 72.72.253, Fax: 210 72.72.251
e-mail: efimerios@ecclesia.gr

Τὸ Περιοδικό «Ἐφημέριος» δὲν εὐθύνεται γιὰ τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τῶν ἀρθρογράφων του.

... Δέν δίνουμε ὄρισμὸ σὲ κάτι ποὺ εἶναι ἀπὸ μόνο του ἀπόλυτα σαφές. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι μᾶλλον πραγματικότητα ποὺ τὴν ζοῦμε παρὰ ἀντικείμενο ποὺ τὸ ἀναλύουμε καὶ τὸ σπουδάζουμε.

[Γεωργίου Φλωρόφσκυ «Τὸ σῶμα τοῦ ζῶντος Χριστοῦ»,
Γέφυρες, Ἐκδόσεις Ἄρμός, σ. 13]

Σεβαστοὶ πατέρες,

Στὸ τεῦχος ποὺ ἔχετε μετὰ χεῖρας, στὴ στήλη «Προσόμοια» καὶ στὸ πλαίσιο τοῦ κύκλου μὲ κείμενα ἀφιερωμένα στὴν Ἐκκλησία, παρατίθενται τὰ ἄρθρα τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου κ. Ἱεροθέου καὶ Ἀχελώου κ. Εὐθυμίου, καθὼς καὶ τοῦ Πανοσ. Ἀρχιμ. π. Τιμοθέου Π. Γεωργίου, ποὺ προσεγγίζουν ἀπὸ διαφορετικὲς πλευρὲς τὸ ὡς ἄνω θέμα καὶ ἄπτονται εἰδικῶν πτυχῶν του, κάτι ποὺ ἀποτελεῖ καὶ ἓνα ἀπὸ τὰ ζητούμενα τοῦ περιοδικοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ».

Παράλληλα, στὸ παρὸν τεῦχος ἀρχίζει καὶ ἡ συνεργασία τοῦ π. Παύλου Κουμαριανοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ ἐπιμελεῖται τὴ στήλη ποὺ ἐπονομάσαμε «Λειτουργικὸ ἐργαστήρι». Ἐκεῖ, ὁ νέος μας συνεργάτης, πέρα ἀπὸ τὶς τεχνικὲς πληροφορίες, θὰ ἐκφράζει μὲ πολλὴ προσοχὴ καὶ ἐμβαθύνοντας στὶς λεπτομέρειες τῶν παραμέτρων τοῦ θέματος τοὺς προβληματισμούς του γιὰ τὸ οὐσιαστικὸ περιεχόμενο τῆς στήλης (ζητήματα λειτουργικῆς φύσεως καὶ εὐταξίας, κ.λπ.). Πιστεύουμε ὅτι ἔτσι θὰ δοθεῖ ἡ εὐκαιρία ὥστε στὰ προσεχῆ τεύχη νὰ συνεχιστεῖ ἡ παράδοση ποὺ ἄφησε ὁ μακαριστὸς Ἰω. Φουντούλης καὶ συνέχισε ὁ π. Θεμιστοκλῆς Χριστοδούλου.

Μία χαρακτηριστικὴ ἀλλαγὴ στὴν ἐμφάνιση τοῦ παρόντος τεύχους τοῦ περιοδικοῦ μας εἶναι τὸ ἐξώφυλλο. Τὸ νέο ἐξώφυλλο εἶναι ξεχωριστό, ἀπὸ βαρύτερο καὶ διαφορετικῆς ποιότητος χαρτί, γεγονός ποὺ πιστεύουμε ὅτι θὰ συμβάλει στὴν ἀρτιότερη ἐμφάνιση τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ».

Στὸ τεῦχος αὐτὸ ἔχουμε ἐπίσης τὴ χαρὰ νὰ ἐγκαινιάζουμε καὶ τὴ στήλη τῆς «Ἐπικοινωνίας». Ἐδῶ παρατίθενται δύο ἐπιστολὲς μὲ τελείως διαφορετικὲς ἀποφεις, ποὺ ἐκφράζουν ὅμως τὸ δυναμικὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ» καὶ ἀντανακλοῦν τὶς ὑποχρεώσεις τῶν ὑπευθύνων γιὰ τὴ σύνταξη καὶ τὴν παρουσίαση τῆς ὕλης τοῦ περιοδικοῦ. Νὰ εἴστε σίγουροι ὅτι τὴν ἐπιδιώκουμε, μὰ πιὸ πολὺ ἀπ' ὅλα ἀναζητοῦμε νὰ ἀναδείξουμε καὶ νὰ περιγράψουμε καλύτερα τὰ διαχρονικὰ στοιχεῖα τῆς Λειτουργικῆς, Κατηχητικῆς καὶ ἐν τέλει τῆς Ἐκκλησιαστικότητας, ποὺ σαφῶς ἀξίζει νὰ ἀντανακλῶνται στὸ περιεχόμενο, τὸ ὕφος καὶ τὴν αἰσθητικὴ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ», μὲ τὴν διευκρίνιση ὅτι γιὰ ὅλους ἐμᾶς τοὺς πτωτικούς τὸ στοιχεῖο αὐτὸ παραμένει ζητούμενο.

Τὸ περιοδικὸ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» μὲ χαρὰ θὰ φιλοξενεῖ γεγονότα ἀπὸ τὴ ζωὴ τῆς ἐνορίας σας, ποὺ θὰ ἀντανακλοῦν τὴ συνέχιση τῆς λειτουργικῆς καὶ εὐχαριστιακῆς ζωῆς μέσα στὴν καθημερινότητα.

Ἡ δόξα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν μελῶν της

Σεβ. Μητροπολίτου
Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου κ. Ἱεροθέου

ΕΧΟΥΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΘΕΙ κατὰ καιροὺς πολλὰ κείμενα καὶ ἀρκετὲς ἀναλύσεις γύρω ἀπὸ τὴν οὐσία, τὸν σκοπὸ καὶ τὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ γύρω ἀπὸ τὶς σχέσεις μεταξύ τῶν μελῶν της, κληρικῶν, λαϊκῶν καὶ μοναχῶν. Οἱ ἀναλύσεις αὐτὲς στηρίζονται κυρίως στὴν βιβλικοπατερικὴ διδασκαλία καὶ τὴν πράξη τῆς Ἐκκλησίας.

Στὸ σύντομο κείμενο ποὺ ἀκολουθεῖ θὰ ἐπιδιωχθεῖ νὰ τονισθοῦν τὰ βασικὰ ἐκκλησιολογικὰ σημεῖα τῆς πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολῆς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ποὺ ἔχουν ὡς ἀναφορὰ τὴ δόξα τῆς Ἐκκλησίας, ὡς Σώματος τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴ δόξα τῶν μελῶν της ὡς μελῶν τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ. Πρόκειται γιὰ μία ἐπιστολὴ μεγαλειώδη, στὴν ὁποία παρουσιάζεται με ἕναν ἐκπληκτικὸ τρόπο τὸ μεγαλεῖο καὶ ἡ δόξα τῆς Ἐκκλησίας.

1. Ἡ Ἐκκλησία ὡς Σῶμα Χριστοῦ

Ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ μετὰ τὴν ἐνανθρώπησή Του προσέλαβε τὴν ἀνθρώπινη φύση, τὴν ὁποία ἔνωσε μετὰ τὴν θεία φύση «ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως» καὶ τῆς ὁποίας ἀνθρωπίνης φύσεως ὑπόσταση εἶναι ὁ Λόγος. Ἡ ἀνθρώπινη φύση ποὺ προσλήφθηκε ἀπὸ τὸν Λόγο θεώθηκε «ἅμα τῇ προσλήψει», ἐλευθερώθηκε ἀπὸ τὴ φθαρτότητα καὶ θνητότητα ποὺ προσέλαβε ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἐκουσίως μετὰ τὴν Ἀνάσταση καὶ τὴν Ἀνάληψή Του καὶ βρίσκεται ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς μετέχοντας στὴν δόξα Του. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι μετὰ τὴν ἐνανθρώπηση καὶ τὴν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ καὶ αὐτὸ τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἔγινε πηγὴ τῆς Ἀκτίστου Χάριτος τοῦ Θεοῦ.

Συμμετοχὴ τῆς ἀνθρώπινης φύσεως τοῦ Χριστοῦ στὴ δόξα τοῦ Θεοῦ σημαίνει μετοχὴ ὑποστατικῶς στὴν ἄκτιστη ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ, στὸ ἄκτιστο Φῶς τῆς θεότητος, ἀφοῦ αὐτὸ τὸ Φῶς εἶναι ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ.

Ἔτσι ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ Κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος διακηρύσσει ὅτι ὁ Θεὸς Πατὴρ ἔθεσε τὸν Χριστὸν «κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ ἐκκλησία, ἣτις ἐστὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου» (Ἐφ. α', 22-23). Ἡ φράση ποὺ χρησιμοποιεῖ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος περὶ τῆς Ἐκκλησίας ὡς Σώματος τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶναι συμβολικὴ καὶ αἰσθητικὴ, οὔτε τὴν προσέλαβε ἀπὸ τὶς φιλοσοφικὲς καὶ κοινωνικὲς ἀντιλήψεις τῆς ἐποχῆς του, ἀλλὰ εἶναι ἀποκαλυπτικὴ. Ὁ ἴδιος εἶδε ἐπανειλημμένως τὸν σεσαρκωμένο Χριστὸ ἐν τῇ δόξῃ Του, ὅπως οἱ

τρεις Μαθητες στο Όρος Θαβώρ και ασφαλώς, φωτιζόμενος κατά την κατάσταση της θεωρίας, είδε και το δικό του σώμα φωτεινό, ως μέλος του Σώματος του Χριστού.

Η βάση της εκκλησιαστικής ζωής είναι η θεία Ευχαριστία, μέσα στην οποία γνωρίζουμε εν τοις πράγμασιν ότι η Εκκλησία είναι το Σώμα του Χριστού, γιατί μετά την θεία Κοινωνία, ύστερα από τις απαραίτητες προϋποθέσεις, ομολογούμε «*εἶδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ἐλάβομεν Πνεῦμα ἐπουράνιον, εὐρομεν πίστιν ἀληθῆ, ἀδιάρητον Τριάδα προσκυνοῦντες, αὕτη γὰρ ἡμᾶς ἔσωσεν*».

Βεβαίως, στην προς Ἐφεσίους Ἐπιστολή δεν γίνεται κάποια ἀναφορὰ στο μυστήριο της θείας Ευχαριστίας, ἀλλὰ ὑπονοεῖται τό «πνεῦμα» της. Αὐτὸ φαίνεται και ἀπὸ τὸ πρῶτο κεφάλαιο, στο ὁποῖο γίνεται λόγος γιὰ τὸν Πατέρα ποὺ μᾶς εὐλόγησε με κάθε πνευματικὴ εὐλογία, μᾶς ἐξέλεξε πρὸ καταβολῆς κόσμου νὰ εἴμαστε ἅγιοι και ἄμωμοι, μᾶς προόρισε «*εἰς υἰοθεσίαν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ*», μᾶς ἐχαρίτωσε «*ἐν τῷ ἡγαπημένῳ*», μᾶς συγχώρησε τὰ παραπτώματα με τὸ Αἷμα τοῦ Υἱοῦ Του, μᾶς ἐγνώρισε τὸ μυστήριο τοῦ θελήματός Του, ἀνακεφαλαίωσε «*τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ*», μᾶς ἐσφράγισε με τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ποὺ εἶναι ὁ ἀρραβὼν της κληρονομίας (Ἐφ. α', 1-14).

Ὅλος αὐτὸς ὁ ὕμνος εἶναι στην πραγματικὴ εὐχαριστιακὸς και εἶναι ἀπαύγασμα της θείας Λειτουργίας, ἀφοῦ μᾶς ὑπενθυμίζει τὴν εὐχὴ της ἀναφορᾶς ποὺ εἶναι τὸ κεντρικὸ σημεῖο της θείας Ευχαριστίας και εἶναι προσευχή-δοξολογία πρὸς τὸν Πατέρα γιὰ τὴ μεγάλη Του δωρεὰ πρὸς ἐμᾶς, ποὺ φανερώθηκε με τὴν ἐνανθρώπηση τοῦ Υἱοῦ Του.

2. Τὰ μέλη της Ἐκκλησίας ὡς μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ

Ἐφ' ὅσον και τὸ ἀνθρώπινο Σώμα ποὺ προσέλαβε ὁ Υἱὸς και Λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι πηγὴ της ἀκτίστου δόξης Του, αὐτὸ σημαίνει ὅτι και οἱ Χριστιανοί, ποὺ με τὰ ἅγια μυστήρια γίνονται μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, μετέχουν αὐτῆς της δόξης της Βασιλείας, δηλαδὴ τοῦ ἀκτίστου Φωτός, κατὰ διαφόρους βαθμούς. Δὲν εἶναι μέλη τοῦ μυστικοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ τοῦ πραγματικοῦ και δοξασμένου Σώματος τοῦ Χριστοῦ. Ἡ κοινωνία τῶν πιστῶν με τὸν Χριστὸ δὲν εἶναι ἰδεολογική, στοχαστική, συναισθηματικὴ, ἠθικὴ, ἀλλὰ πραγματικὴ, διότι «*μέλη ἐσμέν τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ και ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ*» (Ἐφ. ε', 30).

Οἱ Χριστιανοί, ὡς μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, μετέχουν τοῦ Φωτὸς της δόξης Του και ζοῦν κατὰ Χριστόν. Φῶς και ζωὴ εἶναι διαμετρικὰ ἀντίθετα ἀπὸ τὸ σκότος και τὴ νέκρωση. Πρὶν τὴν ἐνταξί τους στο Σώμα τοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ Βαπτίσματος-Χρίσματος ἦταν νεκροὶ και ζοῦσαν στο σκότος, ἐνῶ μετὰ τὴν ἐνταξί τους εἶναι ζῶντες ἐν Χριστῷ (Ἐφ. β', 1-6) και μετέχουν τοῦ Φωτὸς της δόξης τοῦ Θεοῦ (Ἐφ. ε', 8).

Ἐπειτα, οἱ πνευματικὲς διακονίες τῶν Ἀποστόλων, Προφητῶν, Ευαγγελιστῶν, Ποιμένων και Διδασκάλων γίνονται «*πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ*», ἕως ὅτου φθάσουν ὅλοι «*εἰς*

τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφ. δ', 12-13). Ὁ σκοπὸς τῶν διακονιῶν μέσα στὴν Ἐκκλησία ἀποβλέπει στὴ θέωση τῶν πιστῶν, στὴ μετοχὴ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, ποὺ προσφέρει τὴ γνώση τοῦ Χριστοῦ.

Οἱ Χριστιανοὶ ὡς μέλη τοῦ ἐνδόξου Σώματος τοῦ Χριστοῦ καὶ ὡς μέλη τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι «ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλὰ συμπολίται τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ» (Ἐφ. β', 19), ἀφοῦ οἱ ἅγιοι ζοῦν μέσα στὸ Φῶς τοῦ Θεοῦ.

3. Ἡ ἡσυχαστικὴ-νηπτικὴ ζωὴ

Ἡ μετοχὴ τῶν Χριστιανῶν στὸ ἔνδοξο Σῶμα τοῦ Χριστοῦ δὲν γίνεται ἀπροϋπόθετα. Βασικὴ προϋπόθεση εἶναι ἡ μυστηριακὴ ζωὴ (Βάπτισμα-Χρῖσμα-θεία Κοινωνία), ἀλλὰ καὶ ἡ νηπτικὴ-ἡσυχαστικὴ ζωὴ.

Ἡ ἡσυχαστικὴ ζωὴ δὲν εἶναι ἐφεύρεση τῶν ἁγίων Πατέρων στὴ μεταγενέστερη ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ εἶναι ἡ εὐαγγελικὴ ζωὴ. Στὴν πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολὴ γίνεται λόγος γιὰ νοῦ, διάνοια καὶ καρδιά, γιὰ τὸν παλαιὸν καὶ τὸν νέον ἄνθρωπον (Ἐφ. δ', 17-24), γιὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον ποὺ κραταιώνεται μὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ γιὰ τὴν καρδιά, στὴν ὁποία κατοικεῖ ὁ Χριστὸς διὰ τῆς πίστεως (Ἐφ. γ', 16-17). Ἐπίσης, γίνεται λόγος γιὰ τὴν ἐσωτερικὴ καρδιακὴ προσευχὴ ποὺ γίνεται στὴν καρδιά μὲ ψαλμούς καὶ ὕμνους καὶ ᾠδὲς πνευματικῆς (Ἐφ. ε', 19) καὶ ὅλος αὐτὸς ὁ τρόπος ζωῆς δείχνει τὸ πῶς ἀκριβῶς πρέπει νὰ πορεύονται οἱ Χριστιανοί, «μὴ ὡς ἄσοφοι, ἀλλ' ὡς σοφοί», καὶ φανερῶνει τὴν πλήρωσή τους ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα (Ἐφ. ε', 15-18).

Μέσα ἀπὸ αὐτὴν τὴν μυστηριακὴ καὶ ἡσυχαστικὴ ζωὴ στὸ ἔνδοξο Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας ἐξετάζονται ὅλες οἱ ἄλλες ἐκδηλώσεις τῶν Χριστιανῶν, ὅπως οἱ σχέσεις ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν στὸν γάμο (Ἐφ. ε', 22-35), οἱ σχέσεις τέκνων καὶ γονέων (Ἐφ. στ', 1-4), οἱ σχέσεις μεταξὺ δούλων καὶ κυριῶν (Ἐφ. στ', 5-9), καθὼς ἐπίσης καὶ ὅλη ἡ ἀναστροφή τῶν Χριστιανῶν μεταξὺ τους (Ἐφ. δ' 15 - ε', 14).

4. Πολεμικὴ κατὰ τοῦ διαβόλου

Ὁ ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας κόσμος εἶναι ὁ κόσμος τῆς πτώσεως, στὸν ὁποῖον κυριαρχεῖ ὁ διάβολος. Οἱ Χριστιανοί, ζῶντες μέσα στὴν Ἐκκλησία, ἐλευθερώθηκαν ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, τὸν διάβολο καὶ τὸν θάνατο, ἀλλ' ὅμως δέχονται ἐπιρροὲς ἀπὸ τὶς ἐνέργειές του, γι' αὐτὸ πρέπει συνεχῶς νὰ ἀνθίστανται στὶς προκλήσεις ποὺ προέρχονται ἀπὸ αὐτόν. Μὲ τὴν δύναμη τοῦ Χριστοῦ πρέπει νὰ ἀγωνίζονται «πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου», «πρὸς τὰς μεθοδεῖας τοῦ διαβόλου», καὶ νὰ ἀντιμετωπίζουν «τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα». Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ ἀναλάβουν «τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ» (Ἐφ. στ', 10-17) καὶ νὰ ζοῦν ὡς πολεμιστές.

Τὰ ὅπλα τῆς πνευματικῆς αὐτῆς πανοπλίας εἶναι ἀμυντικὰ καὶ ἐπιθετικά, ἀλλὰ συγχρόνως οἱ Χριστιανοὶ δὲν πρέπει νὰ παραλείπουν τὴν ἀδιάλειπτη καρδιακὴ προ-

σευχή, συνδυασμένη με τὴ νήψη, πρέπει νὰ διάγουν «διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δεήσεως, προσευχόμενοι ἐν παντὶ καιρῷ ἐν Πνεύματι, καὶ εἰς αὐτὸ τοῦτο ἀγρυπνοῦντες ἐν πάσῃ προσκαρτερήσει καὶ δεήσει περὶ πάντων τῶν ἀγίων» (Ἐφ. στ', 18).

Ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω φαίνεται ὅτι οἱ Χριστιανοὶ εἶναι τὰ μέλη τοῦ ἐνδόξου Σώματος τοῦ Χριστοῦ, ποὺ εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ἀλλὰ ταυτοχρόνως εἶναι καὶ πολεμιστὲς ἐναντίον τοῦ διαβόλου. Οἱ δυὸ αὐτὲς ἔννοιες (μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ καὶ πολεμιστὲς) δείχνουν ποιὸς εἶναι ὁ σκοπὸς τῶν Χριστιανῶν ποὺ ζοῦν μέσα στὴν Ἐκκλησία μετὰ τὰ Μυστήρια καὶ τὴν κατὰ Χριστὸν ἄσκηση.

Ἔχει γραφεῖ πολὺ χαρακτηριστικὰ: «Ἡ Ἐκκλησία ἔχει δύο ὄψεις, μιὰ θετικὴ –ἀγάπη, ἐνότητα καὶ κοινωνία τῆς ἀθανασίας μετὰ τοὺς ἄλλους καὶ μετὰ τοὺς ἁγίους ἐν Χριστῷ– καὶ μιὰ ἀρνητικὴ – τὸν πόλεμο τοῦ Σατανᾶ καὶ τῶν δυνάμεών του, ποὺ ἔχει ἤδη ἠττηθεῖ στὴ σάρκα τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ζοῦν ἐν Χριστῷ πέρα ἀπὸ τὸν θάνατο, περιμένοντας τὴν γενικὴ ἀνάσταση, τὴν τελικὴ καὶ ὀλοκληρωμένη νίκη τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοῦ Σατανᾶ». Κατὰ συνέπειαν «ἡ Χριστολογία εἶναι ἡ θετικὴ ὄψη τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ρυθμίζεται ἀπὸ τὴν βιβλικὴ δαιμονολογία, ἡ ὁποία εἶναι ἕνας σημαντικὸς ἀρνητικὸς παράγοντας ποὺ καθορίζει καὶ τὴ Χριστολογία καὶ τὴν Ἐκκλησιολογία» (π. Ἰωάννης Ρωμανίδης).

Οἱ Χριστιανοὶ πρὶν τὸ Βάπτισμα εὐρίσκονταν κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τοῦ διαβόλου, στὴν συνέχεια ὅμως ἀναγεννήθηκαν ἀπὸ τὸν Χριστὸ καὶ βεβαίως σὲ ὅλη τὴν ζωὴ τους πρέπει νὰ ἀγωνίζονται ἐναντίον τοῦ Σατανᾶ. Ὅποτε, ὅσοι βιώνουν τὴν ἀρνητικὴ «ὄψη» τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδὴ ὅσοι ἀγωνίζονται ἐναντίον τοῦ διαβόλου καὶ ἐναντίον τῶν παθῶν τους, αὐτοὶ ἀντιλαμβάνονται καὶ βιώνουν τὴν θετικὴ ὄψη τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδὴ τί εἶναι ὁ Χριστὸς καὶ πῶς μπορεῖ κανεὶς νὰ συμμετάσχει στὴν δόξα Του μέσα στὴν Ἐκκλησία. Αὐτὸ βιώνεται καὶ ἀντίστροφα, δηλαδὴ ὅποιος γεύεται τῆς κοινωνίας μετὰ τὸν Χριστό, ἀντιμετωπίζει μετὰ εὐχέρεια τὴν ἐπιθέσει τοῦ διαβόλου. Ἄν κανεὶς ἀρνεῖται τὴν δαιμονολογία καὶ δὲν πολεμᾷ ἐναντίον τῶν μεθοδεῶν τοῦ διαβόλου, αὐτὸς δὲν μπορεῖ νὰ ζήσει τὴ Χριστολογία, καὶ κατ' ἐπέκταση δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι πραγματικὸ μέλος τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολὴ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ποὺ ἐκφράζει ἐκπληκτικὰ τὴ δόξα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴ δόξα τῶν μελῶν της, εἶναι γραμμένη μέσα στὴ φυλακὴ, στὴν ὁποία βρισκόταν τότε ὁ Ἀπόστολος (Ἐφ. στ', 19-20), ἀλλὰ δὲν ἐκφράζει σὲ τίποτε τὴν ἀτμόσφαιρα τῆς φυλακῆς, ἀφοῦ ἐκεῖ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ζοῦσε ἐμπειρικὰ «τὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφ. γ', 3-4), γνῶριζε «τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ» (Ἐφ. α', 9) καὶ ἤθελε νὰ μεταδώσει καὶ στοὺς ἀνθρώπους τῆς φυλακῆς «τὸ μυστήριον τοῦ εὐαγγελίου» (Ἐφ. στ', 19). Ἡ φυλακὴ δὲν μείωσε καθόλου ἀπὸ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο τὴν ἐμπειρικὴ γνώση τῆς δόξης τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως καὶ ἡ κάθε σύγχρονη «φυλακὴ», ποὺ ζεῖ ὁ καθένας μας, δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς ἐμποδίσει νὰ γνωρίσουμε καὶ νὰ ζήσουμε τὴ δόξα τῆς Ἐκκλησίας, ὡς Σώματος τοῦ Χριστοῦ, τὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ ὑποστοῦμε τὴν θεῖα ἀλλοίωση.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κοινότητος

Σεβ. Μητροπολίτου Ἀχελώου κ. Εὐθυμίου

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΖΩΗ ἔχει δύο διαστάσεις: τὴν κοινωνία τῶν πιστῶν καὶ μελῶν τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὸν Θεὸ καὶ τὴν κοινωνία μεταξύ τους. Ἡ κοινωνία μὲ τὸν Θεὸ πραγματώνεται μὲ τὶς διάφορες λατρευτικὲς καὶ λειτουργικὲς ἐκδηλώσεις καί, ιδιαίτερα, μὲ τὴ θεία Λειτουργία. Κατὰ τὴ θ. Λειτουργία, οἱ πιστοί, διὰ τοῦ Μυστηρίου τῆς θείας Εὐχαριστίας καὶ Μεταλήψεως τοῦ Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ, κοινωνοῦν μὲ τὴν Τριαδικὴ Θεότητα.

Ἡ κοινωνία τῶν πιστῶν καὶ μελῶν τῆς τοπικῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος (τῆς Ἑνορίας) μεταξύ τους, στὴν προαστικὴ καὶ ἀγροτογεωργικὴ ἐποχῇ, γινόταν στὸν ἱερὸ Περίβολο τοῦ Ναοῦ. Στὸν εὐρύχωρο καὶ ὁμορφο αὐτὸ χῶρο, ποὺ πολλὲς φορὲς συνέπιπτε μὲ τὴν πλατεία τῆς Κοινότητος (τοῦ Χωριοῦ), οἱ ὀρθόδοξοι πιστοὶ βίωναν τὴν κοινωνία μεταξύ τους, ἰδίως μετὰ τὸ τέλος τῆς θείας Λειτουργίας. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ κοινωνία τῶν πιστῶν μεταξύ τους ἔξω ἀπὸ τὸ Ναὸ ἦταν συνέχεια καὶ στενὰ συνδεδεμένη καὶ ἐξαρτημένη ἀπὸ τὴ θεία κοινωνία ποὺ εἶχε προηγηθεῖ μέσα στὸ ναό. Στὴ σύγχρονη ἐποχῇ, ἰδίως στὶς μεγάλες πόλεις, ὁ ἱερὸς Περίβολος ἔπαυσε νὰ λειτουργεῖ ὡς χῶρος κοινωνίας τῶν πιστῶν μεταξύ τους. Σὲ πολλοὺς, μάλιστα, Ναοὺς, ὁ χῶρος αὐτός, ἐξ αἰτίας τῶν πολεοδομικῶν διευθετήσεων, ἔχει συρρικνωθεῖ ἢ καὶ ἐκλείπει. Ὡς ἐκ τούτου, οἱ ἐνοριῖτες τῶν ἀστικῶν ἐνοριῶν, μετὰ τὸ τέλος τῆς θείας Λειτουργίας, ἐπιστρέφουν ἀμέσως στὰ σπίτια τους, χωρὶς νὰ πραγματώνουν τὴν ἐν Χριστῷ κοινωνία μεταξύ τους.

Ὡστόσο, ἡ κοινωνία αὐτὴ τῶν πιστῶν εἶναι ἐξ ἴσου ἀναγκαία καὶ ἀπαραίτητη ὅσο καὶ ἡ κοινωνία τους μὲ τὸν Θεό. Οἱ δύο αὐτὲς διαστάσεις τῆς θεανθρώπινης κοινωνίας χαρακτηρίζουν τὴν ὀρθόδοξη πνευματικότητα καὶ τὴν διακρίνουν ἀπ' ὅλες τὶς μορφὲς θρησκευτικότητος τῶν ἀνθρώπων.

Εἶναι, ἐπομένως, πρώτιστη ἀνάγκη, νὰ ἀποκαταστήσεις τὴ λειτουργία τῆς κοινωνίας τῶν πιστῶν μεταξύ τους. Ἐφ' ὅσον ὁ ἱερὸς Περίβολος τοῦ Ναοῦ σου δὲν προσφέρεται πιὰ γιὰ τὴ λειτουργία αὐτὴ, καλεῖσαι νὰ τὸν ἀντικαταστήσεις μὲ ἕναν ἄλλο χῶρο, κοντὰ στὸ Ναό, ποὺ μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθεῖ γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτό. Οἱ σύγχρονοι Ναοί, ἐξ ἄλλου, ποὺ ἀνοικοδομοῦνται μὲ ἐνισχυμένο σκυρόδεμα, ἔχουν τὴ δυνατότητα νὰ διαθέτουν τέτοιους χώρους στὸ ἰσόγειο ἢ τὸ ἡμιγύγειο τοῦ κτηρίου. Στὴν περίπτωσή, ὅμως, ποὺ ὁ Ναός σου δὲν ἔχει αὐτὴ τὴ δυνατότητα, ἀξίζει νὰ εὑρεθεῖ γιὰ νὰ λειτουργεῖ ὡς χῶρος κοινωνίας τῶν ἐνοριτῶν.

ΠΡΟΣΟΜΟΙΑ

«Ἀγάπη ποῦ εἶναι ἡ ἐκκλησιά σου;
Βαρέθηκα πιά στὰ μετόχια»
(Γ. Σεφέρης)

Ἄρχιμ. Τιμοθέου Π. Γεωργίου
Ἱ.Ν. Εὐαγγελισμοῦ Θεοτόκου Καλλιθέας, Ι.Α.Α.

Η ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ἐνεργεῖ σὲ ἓνα συγκεκριμένο χῶρο, στὴν ἐνορία ποῦ εἶναι ἡ πνευματικὴ μας οἰκογένεια. Στὴ μήτρα - κολυμβήθρα τῆς ἐνορίας μας γεννηθήκαμε, καὶ στὴ ζωὴ τῆς ἀναγεννιόμαστε στὸ λειτουργικὸ κάθε σήμερα. Ἐκκλησία γίνεται ἡ ἐνορία καὶ συνιστᾷ τὸ Ναὸ ὡς τὸ κέντρο τῆς¹, τὸν κατεξοχὴν χῶρο τῆς. Ἡ Ἐκκλησία ἀρνεῖται νὰ ἀφομοιωθεῖ μὲ τὴν ἄμορφη κοινωνία, ἀλλὰ ἐκτείνεται ὡς σωτηρία ποῦ ὑπάρχει «ἐν ὁρίοις», πέραν τῶν χωρικῶν ὁρίων τοῦ Ναοῦ μέσα σὲ ἀπτά καὶ καθορισμένα ὅρια ποῦ ὑποδηλώνουν εὐθύνη. Τὰ τείχη τοῦ Ναοῦ γίνονται δυνατότητες, πάντα στὰ καθορισμένα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία ὅρια καὶ ἡ ἱστορία τῆς σωτηρίας παύει νὰ εἶναι ἀόριστη. Τὰ ὅρια τῆς ἐνορίας συγκεκριμενοποιοῦν τὸ γεγονός τῆς σωτηρίας. Δὲν πρόκειται γιὰ ὅρια περιχαράκωσης, ὅσο γιὰ σύνορα ἔγνοιας καὶ μέριμνας. Ὁ ἐκκλησιαστικός - ἐνοριακὸς κύκλος δὲν κλείνει, ἀλλὰ ἀνοίγεται καὶ διαλέγεται, προσεγγίζει καὶ μεταδίδει τὸ μυστήριο τῆς κοινωνίας, μαρτυρεῖ Χριστό, ἀπὸ τοὺς «ἐγγύς» πρὸς τοὺς «μακράν». Ἡ Κιβωτὸς τῆς Ἐκκλησίας ὡς ἐνορία εἶναι τὸ σπίτι ποῦ στεγάζει μίαν ἄστεγη πίστη, μιὰ μικρὴ ἐλπίδα, παραπέμπει στὴ χαρὰ τῆς «μέλλουσας πόλης», καθρεφτίζει τὸ Πρόσωπο Ἐκείνου ποῦ δὲν «ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει», ψελλίζει μίαν ταπεινὴν μὰ ἀξιοπρεπῆ προσευχή. Στὴν ἐνοριακὴ πορεία αὐτὴ τὴν ἐλπίδα λιτανεύουμε, αὐτὸν τὸ θησαυρὸ μοιραζόμαστε. Ἡ ἐνορία εἶναι τὸ μέρος τοῦ ὅλου καὶ μὲ αὐτὴ τὴ συνείδηση τοῦ μέρους παραπέμπει μὲ ἀσφάλεια στὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία. Ἐνορία εἶναι ἡ εὐχαριστιακὴ οἰκογένεια ποῦ «γίνεται ὅ,τι κοινωνεῖ», τὸ μικρὸ εὐχαριστιακὸ κέντρο ὅπου λαμβάνει χώρα ἡ σωτήρια δράση τῆς εὐρύτερης Ἐκκλησίας, ἡ κλήση πάντων σὲ σύναξη. Τὸ κοινωνικὸ ἦθος τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι ἀφηρημένη θεωρία, ἀλλὰ πραγματώνεται στὴν ἐνορία, ἡ ἐνορία γίνεται ὁ χῶρος σάρκωσης τῆς Ἐκκλησίας - ποῦ γιὰ τὸ χριστιανὸ τοῦ κόσμου - εἶναι ἡ πατρίδα. Κάθε εἶδος ἀπομάκρυνση ἀπὸ αὐτὴν εἶναι ξενιτιά². Χωρὶς ἐνορία ὅλα εἶναι ἓνας ἱερός ἰδεαλισμὸς ποῦ καταδυναστεύει, μιὰ ἄσαρκη ρομαντικὴ οὐτοπία³, μιὰ ἐξιδανικευμένη κοινότητα, ποῦ ἀδυνατεῖ νὰ καθρεφτίσει τὸ Πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἰδέα ὅμως τῆς Ἐκκλησίας δὲν ὑπάρχει, ὑπάρχει ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία καὶ γιὰ κάθε ζωντανὸ καὶ ἐνσυνείδητο μέλος τῆς ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐνοριακὴ ζωὴ εἶναι τὸ πιὸ καθορισμένο καὶ ἀπτό πράγμα ἀπὸ ὅλα ὅσα γνωρίζει⁴. Ἡ ζωὴ ὑπερβαίνει τὸ σύστημα. Καὶ αὐτὴ ἡ ὑπέρβαση, ἡ ἐλευθερία ἀπὸ τὴν θρησκευτικὴ ἰδεολογία εἶναι ἡ ἐνορία: Ἡ εἴσοδος στὴν ὄντως Ἐκκλησία. Ὁ ἀπώτατος Θεός

γίνεται ἐγγύτατος ἄνθρωπος, πού γίνεται φιλαφητὸς μέσα στὴν Ἐκκλησία, διὰ τῆς ἐνορίας πού εἶναι ἡ εἰκόνα, ἡ ἔκφραση καὶ ἡ ἐκδήλωση ὅλης τῆς Ἐκκλησίας, «ὁ μεταμορφωμένος κόσμος μέσα στὸν κόσμο». Ὅμως τί καινούργιο φέρει αὐτὸς ὁ κόσμος; Ἡ ἐνορία δὲν εἶναι ἡ ἰδανικὴ κοινωνία, ἢ ἡ κοινωνία ὅπως ἔπρεπε νὰ εἶναι. Ἡ ζωὴ τῆς εἶναι ζωὴ ἄλλης τάξης. Τὰ μέλη τῆς, ἂν καὶ μοιράζονται τὴν εὐόλισθη στὴν ἁμαρτία κοινὴ ἀνθρώπινη φύση, ἔχουν ἐπίγνωση τῶν ὁρίων τῆς θνητότητάς τους ἀλλὰ καὶ τὴ γνώση ἀπὸ ποιὸ πνεῦμα ἔχουν ἀναγεννηθεῖ. Δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος νὰ γευθοῦμε τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, παρὰ μόνο μετέχοντας στὴ λατρεία τῆς, καλλιεργώντας σχέση μετὰ τὴν ἐνορία⁵, ὅχι δι' ἀλληλογραφίας. Σχέσεις ἐντοπιότητας, σχέσεις κοινῆς ζωῆς καὶ κοινωνίας. Ἡ «ἐνορία» γινόταν τὸ πλαίσιο ἀνάπτυξης τῆς καθημερινῆς ζωῆς τοῦ ραγιᾶ, καὶ πραγμάτωσης τῆς ὑπαρξῆς του⁶. Τὰ ὅρια τῆς ἐνορίας συνέπιπταν μετὰ τὰ ὅρια τοῦ χωριοῦ καὶ τῆς πόλης καὶ ἡ ἐνορία ἦταν ὁ τρόπος μετὰ τὸν ὁποῖο διασωζόταν τὸ ὀρθόδοξο ἦθος. Ἡ Ἐκκλησία δὲν ἐξαγγέλλει ἕναν κόσμο ἀόριστα βελτιωμένο, ἀλλὰ ζεῖ τὸ μυστήριο τῆς ἐνορίας ὡς κύτταρο τοῦ γένους τῶν ὀρθοδόξων⁷.

Ὁ προεστὼς τῆς ἐνορίας, ὡς ποιμαινόμενος τοῦ Ἐπισκόπου (τοῦ ποιμαινομένου τοῦ Χριστοῦ), ποιμένας, πού τὰ «ἴδια πρόβατα» τοῦ μικροῦ ποιμνίου τῆς ἐνορίας του «καλεῖ κατ' ὄνομα». Ἐνορίτης καὶ ὁ ἴδιος, διαδραματίζει οὐσιαστικὸ ἀλλὰ ὄχι καταλυτικὸ ρόλο. Αὐτὸς ὁ ρόλος συνίσταται στὸ νὰ βλέπει πίσω ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο τῆς μάζας ἕνα μέλος τῆς Βασιλείας Του, λέγοντάς του: «Σύντροφέ μου συναμαρτωλέ»⁸. Συνεραστὴς τῆς ἀλήθειας, συμπαίκτης τῆς ἐν χάριτι ἐλευθερίας⁹, δὲν ὑποτάσσει πρὸς ἑαυτὸν, ἀλλὰ ἀπελευθερώνει γιὰ τὸ Θεὸ μετὰ κατακαίουσα τὴν καρδιά του γιὰ τὸ Θεό. Ἐνδεῆς καὶ αὐτὸς σωτηρίας, γίνεται δρόμος πρὸς τὸ Χριστό, ἀντιμετωπίζει τοὺς λαϊκοὺς ἀδελφοὺς ὄχι ὡς παθητικοὺς θεατὲς ἀλλὰ ὡς δυναμικοὺς συνοικοδόμους στὸ ἐνοριακὸ ἔργο. Ὡς ἀνάξιος μέτοχος τῆς ἱερωσύνης τοῦ Χριστοῦ τὴν ὑπηρετεῖ καὶ δὲν τὴν χρησιμοποιεῖ ὡς δικαιοματικὸς τῆς κάτοχος. Φροντίζει τὰ πρόβατά Του, ὡς νὰ ἀνήκουν στὸ Χριστὸ καὶ ὄχι στὸν ἴδιο.

Μιλώντας γιὰ τὴν ἐνορία μιλοῦμε γιὰ σχέσεις κοινωνίας. Ἀπὸ τὸ νὰ ἔχουμε κάτι πολὺ στὸ νὰ εἴμαστε κάτι πολὺ ὅλοι μαζί, νὰ πορευόμαστε ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴ στὴ συνύπαρξιν. Τὴ θέση τῆς σχετικότητας παίρνει ἡ σχεσιακότητα, τὴ θέση τοῦ ἐγὼ τὸ ἐσύ, γιὰτὶ ἡ πραγματικὴ ἠθικὴ ἀρχίζει ὅταν μπαίνει στὴ σκηνὴ ὁ «ξένος», ὁ διαφορετικὸς. Ἀποκαθιστώντας κάτι παραδείσιο (στὶς σχέσεις μας): Τὸ κάθε μέλος ἔχει (καὶ ξαναβρίσκει) τὴ θέση του - ὡς «μέλος ἐκ μέρους»: Καὶ οἱ γυναῖκες καὶ οἱ ἄνδρες, οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγαλύτεροι, οἱ ζῶντες καὶ ὅσοι μᾶς κάνουν πρὸ οἰκείους μετὰ τὴν ἀντίπερα ὄχθη, οἱ κεκοιμημένοι μας. Ἡ μνήμη τους δὲν εἶναι ἀναπόληση, ἀλλὰ ἡ τελειώσή τους στὴ συλλογικὴ μνήμη ὡς πιστῶν προσώπων πού μετεῖχαν στὴν ἐνορία, στὴ ζωὴ πού μπορεῖ νὰ ξεπερνᾷ τὸν ἀτομισμὸ τοῦ θανάτου. Στὴ σύναξιν τῆς ἐνορίας ὅλους (ζῶντες καὶ κεκοιμημένους) τοὺς βλέπουμε ἀναστάσιμα, χωρὶς διακρίσεις καὶ ἀποκλεισμούς, ὡς ἐν δυνάμει ἁγίους, ὡς συνοδοιπόρους καὶ ὄχι ὡς ἀπειλή. Ὁ ἐπίσκοπος¹⁰ εἶναι ἐγγυητὴς τῆς ἔλλειψης διακρίσεων. Ἡ μόνη διάκριση γίνεται μετὰ τοῦ ἀμετανόητου (μὴ ἀναγεννημένου) καὶ τοῦ μετανοημένου

(εὐχαριστιακοῦ) ἀνθρώπου, μεταξὺ τοῦ κόσμου ποὺ παλιώνει καὶ τοῦ καινούριου τρόπου ζωῆς, τοῦ ἐνοριακοῦ. Ἡ ἐνοριακὴ πίστη μας αὐτὴ εἶναι: Ὁ ἄλλος εἶναι ὁ πλησίον, ὁ παράδεισός μου καὶ ὄχι ἡ κόλασή μου, ὁ Χριστός. Δὲν πρόκειται γιὰ κάτι στατικό. Πρόκειται γιὰ ἀρχὴ ποὺ εἰσέρχεται στὶς κοινωνικὲς σχέσεις καὶ τὶς μεταμορφώνει. Στὴν ἐνορία τὰ ἄτομα ἀναδεικνύονται ξεχωριστὰ πρόσωπα, προοδεύουν ὡς πίστη καὶ ἀγάπη, ἐξελίσσονται στὴν ἐλευθερία χάρις στὰ ὄρια τοῦ ρεαλισμοῦ καὶ τῆς ταπείνωσης, ποὺ εἶναι ἡ δύναμη νὰ μὴν βασιζομαι μόνο στὶς δικές μου δυνάμεις καὶ νὰ ἐμπιστευθῶ στὸ Θεὸ τὴν ὑπαρξή μου καὶ νὰ βάλω τὸν ἀδελφὸ στὴ ζωὴ μου, νὰ θητεύσω στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ¹¹ γιὰ νὰ ἐλευθερωθῶ, νὰ συσταυρωθῶ μὲ τὸν ἀδελφὸ γιὰ νὰ ἀναστηθῶ. Ἡ ζωὴ τῆς ἐνορίας εἶναι μία ἀπὸ κοινοῦ ἄσκηση γιὰ τὰ μέλη τῆς (κληρικούς καὶ λαϊκούς), γιὰ νὰ εἶναι γνήσιος ὁ βίος καὶ νὰ ξεπερνᾷ τὴν ἐπιβίωση. Στὸ χῶρο τῆς ἡ διαφορὰ δὲν σημαίνει διαίρεση, τὰ προσωπεῖα γίνονται πρόσωπα, τὰ δεσμὰ ἔνωση, ὁ παγερὸς νόμος¹²- θερμουργὸς ἀγάπη, ὁ ἐξουσιασμός - αὐτοθυσία, ἡ βία τῆς κατίσχυσης - δύναμη τῆς ἀδυναμίας, ἡ κρίση εὐκαιρία, ἡ φιέστα γιορτὴ, οἱ ἱστορικὲς ἀστοχίες τῶν μελῶν τῆς - εὐαγγέλιο τῆς σωτηρίας. Τὸ παράδοξο τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι νὰ δεχθεῖ τὸν ἄλλο με οὐδετερότητα ἀλλὰ μὲ ἀγάπη. Νὰ γίνῃ ἀγάπη.

Οἱ σχέσεις κοινωνίας ἐπεκτείνονται καὶ στὸ κήρυγμα, τὸ ὁποῖο ἀπὸ «μονόλογος», γίνεται ἐπί-κοινωνία λόγων εὐχαριστιακῶν, ἀπὸ λόγος ἄσαρκος μεταμορφώνεται σὲ λόγο ἀλήθειας προσωπικὰ ἀφομοιωμένης, μὲ μιὰ γλώσσα ποὺ «ὁ λαὸς εἶναι ὁ διδάσκαλός της»¹³. Ἀλλὰ καὶ ἡ σιωπὴ στὴν ἐνορία δὲν εἶναι ἀφωνία. Ἡ φιλανθρωπία - ἐλεημοσύνη γίνεται κοινωνία: Ἡ ἀδυναμία τοῦ ἑνός, ἀποβαίνει κέρδος γιὰ τὸν ἄλλο. Ὁ ἐλεῶν ἔχει τὴν χαρὰ τῆς προσφορᾶς καὶ ὁ ἐλεούμενος εἰσπράττει ἀπτὴ ἀγάπη. Γι' αὐτὸ στὸ σῶμα τῆς ἐνορίας οἱ διακονοῦντες ἐπίτροποι - κυρίως μέλη τοῦ ΕΦΤ δὲν μποροῦν νὰ παρουσιάζουν τὴν εἰκόνα ἀποχωρισμένων νησιδῶν ἢ ἑνὸς γκέτο.

Οἱ ἐνοριακὲς σχέσεις: Ἡ ἐμπορευματικὴ ἀνταλλαγὴ, ἔστω καὶ ἂν γίνῃ μὲ ἠθικὲς μεθόδους, δὲν παύει νὰ εἶναι μία σχέση τερματικὴ. Δίνω τόσο μόνο ὅσο παίρνω, ἴσως καὶ λιγότερο γιὰ νὰ μὴν χάνω. Ἡ ἐμπορικὴ ἀνταλλαγὴ ἔχει ἡμερομηνία λήξης, ἡ ἰδιοτέλεια ὡς ἀνθρώπινη ἀστοχία ἔχει τέλος. Ἡ ἀνταλλαγὴ ὡς σχέση ποὺ συνδέει τὰ δύο πρόσωπα ποὺ ἀνταλλάσσουν, κάποτε ὀλοκληρώνεται καὶ καταλύεται. Μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴ δὲν συνδέει τίποτα τὰ πρόσωπα αὐτά. Μόνο ἡ συναλλαγὴ ὡς συναλλαγὴ μὲ τὸν ψυχρὸ ὑπολογισμὸ ποὺ αὐτὴ συνεπάγεται. Ἡ ἀτομικότητα τῆς ἀνταλλαγῆς ποὺ περιορίζεται σὲ τρόπο καὶ κλείνεται σὲ ὕλη ἀλλοιώνει τὶς προσωπικὲς σχέσεις.

Στὴν ἐνορία ὁμως ἐγκαινιάζονται οἱ σχέσεις τοῦ δώρου: Ὁ ἄνθρωπος ἀληθεύει ὅταν δωρίζεται. Ἡ πράξη τοῦ δώρου εἶναι ἀφετηριακὴ¹⁴ σχέσεων ζωῆς. Τὸ δῶρο συνιστᾷ σχέσεις ζωῆς μεταξὺ ἐκείνων ποὺ ἔχουν λόγο καὶ ζωὴ, τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου, τῶν ἀνθρώπων μεταξὺ τους, σχέσεις ποὺ δὲν περιορίζονται, ἀλλὰ ἔχουν ἐλευθερία. Θεολογικά, ἡ «ἀληθινὴ δόση» εἶναι ἀνιδιοτελής, δὲν ἔχει κάποιο στόχο, ἢ «ἀληθινὴ δόση» εἶναι δόση καὶ ἀνταπόδοση μαζί, δόση πρὸς τὸν ἄνθρωπο καὶ δο-

ξολογική ανταπόδοση πρὸς τὸ Θεό, ἢ ὁποῖα καὶ ἐπιστρέφεται ἄθικτη. Τὸ νόημα τοῦ δώρου διασώζει τὸ νόημα τῆς ἀγάπης¹⁵. Τὸ νόημα τοῦ δώρου δὲν εἶναι μόνο ἀξιολογικὰ ἀνώτερο ἀπὸ τὴν ἀνταλλαγὴ ἀλλὰ παραπέμπει στὴ σχέση. Ἔλλωστε «Θεοῦ τὸ δῶρον»¹⁶ ποὺ ἔρχεται ἀβίαστα καὶ δὲν ὑπαγορεύεται π.χ. στὴν τέλεση τῶν μυστηρίων, ὑπάρχουν τὰ λεγόμενα «φιλότιμα», προσφορὲς τῶν πιστῶν πρὸς τὸν ἐνοριακὸ ναό, ποὺ γίνονται δεκτὰ ὡς δῶρα, οἱ ἱερεῖς λέμε: Ἔθέλετε καὶ ὅ,τι θέλετε. Γιατί; Διότι τὸ μυστήριον δὲν μπορεῖ νὰ πάρει τὴ μορφή ἐμπορεύματος, γιατί εἶναι ἡ προσωποποίηση τῆς τιμῆς τοῦ Θεοῦ ποὺ «...ὅλα τὰ χαρίζει»¹⁷, τοῦ Θεοῦ ποὺ δὲν ὑποτάσσει τὸ ἔλεός Του πρὸς τοὺς ἀνθρώπους σὲ «...μέτρο καὶ πῆχυ...»¹⁸, εἶναι ἡ τιμὴ ποὺ «τιμὴ δὲν ἔχει», δὲν ὑπάρχει τίμημα γιὰ τὴν εὐλογία, ἓνα ἔργο εἰργασμένο (ex opere operato) ἀπὸ τὸν Χριστὸ καὶ ὄχι εἰργασμένο ἀπὸ τὸν θρησκευτικὸ φορέα ποὺ τελεῖ τὸ «ἱερὸ μυστήριον»¹⁹. Πρότυπο τὸ «δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε»²⁰, ἡ ἀξία δώρου τοῦ μυστηρίου ξεπερνάει τὴ μορφή τῆς ἀξίας ἀνταλλαγῆς τοῦ χρήματος, δὲν ἐντάσσεται διόλου στὴν ἀνταλλακτικὴ σφαῖρα.

Στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία δὲν νοοῦνται «ἐνορίες πρότυπα», ἡ Ἐκκλησία διίστορικὰ²¹ δὲν προχωρεῖ σὲ ἀξιολογικὸ διαχωρισμὸ μεταξὺ τῶν ἐνοριῶν, ἀφοῦ κατὰ τὴν ὀρθόδοξη πίστη ἡ κάθε ἐνορία ἔχει τὸ χαρακτήρα²² τῆς, τὴν ἰδιοπροσωπία καὶ ἰδιαιτερότητά τῆς, ἡ κάθε ἐνορία (ὀφείλει νά) ἀποτελεῖ πρότυπο γιὰ τὴν ἴδια καὶ γιὰ τὴν Ἐκκλησία. Τὸ μέγεθός τῆς δὲν μετριέται μὲ ποσοστά: Στὴν Ἐκκλησία ἔχουμε τὴν ἀνατροπὴ τῆς λογικῆς τῶν ἀριθμῶν. Ἡ μειοψηφία στὴν πνευματικὴ διάσταση δὲν χαρακτηρίζεται ὡς «ὀλιγάριθμη». Ἡ ἀλήθεια δὲν μετριέται μὲ τὰ μέτρα τῶν ἀνθρώπινων κατασκευῶν καὶ ἡ ἐνορία εἶναι ἡ ἐλάχιστη μαγιά ποὺ κάνει τὸ γάλα τυρί, τὸ μικρὸ προζύμι ποὺ «ζυμοὶ ὄλο τὸ φύραμα...». Γιὰ παράδειγμα, ποιὸς μπορεῖ νὰ ἀρνηθεῖ ὅτι μία μικρὴ σὲ ἕκταση – καθόλου ὅμως περιορισμένη καὶ σὲ πίστη ἐνορία, μπορεῖ νὰ θαυματοουργήσει; Αὐτὸ βέβαια δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι τὸ ἄλλοθι ποὺ μᾶς καθησυχάζει, ὥστε νὰ παραβλέπουμε ἓναν ἰκανὸ ἀριθμὸ ἐνοριτῶν, οἱ ὁποῖοι στὴν καλύτερη περίπτωση εἶναι οἱ «χριστιανοὶ τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδας» καὶ στὴ χειρότερη ἀδιάφοροι ἢ ἀπροσπέλαστοι²³. Ἀντίθετα πρέπει νὰ μᾶς κάνει πιὸ πιστοὺς καὶ νὰ ἐντείνουμε τίς προσευχῆς μας στὸν Κύριο τοῦ θερισμοῦ «ὅπως ἐκβάλλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ»²⁴ καὶ νὰ φωτίσει τοὺς «μακράν» γιὰ τὴν ἐπαναφορὰ τους στὴ θαλπωρὴ τῆς οἰκογένειας τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἐνορία δὲν ὑπάρχει γιὰ νὰ σωθεῖ ἀπὸ τὸν κόσμον, ἢ γιὰ νὰ σώσει κάποιους «εἰδικούς» τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Ὑπάρχει γιὰ νὰ γίνεῖ «τοῖς πᾶσι τὰ πάντα» καὶ νὰ σώσει τὸν κόσμον. Στὴν ἐνορία βιώνουμε τὴ ζωὴ τῆς πραγματικῆς Ἐκκλησίας καὶ κατεβαίνουμε ἀπὸ τὰ σύννεφα τῆς ἐκπνευματοποίησης στὴν πνευματικότητα, βλέπουμε πίσω ἀπὸ τὰ πέπλα τοῦ ἠθικισμοῦ τὸ πρόσωπο τῆς ἠθικῆς, τὸν Χριστό, ζοῦμε τὰ πράγματα μὲ μέτρο καὶ τὴν ἀγάπη ἄμετρα. «Ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο», καὶ ἐμεῖς ἔχουμε κάθε λόγο καὶ χρέος νὰ ζοῦμε τὴν ἐνοριακὴ ζωὴ, τὴ ζωὴ ποὺ μοιράζεται, τὴ χειροπιαστὴ καὶ γι' αὐτὸ πνευματικὴ ζωὴ, ποὺ ἀξίζει νὰ τὴ ζεῖς καὶ χαίρεσαι νὰ τὴ μοιράζεσαι. Ἡ ζωὴ τῆς ἐνορίας εἶναι τὸ βίωμα τοῦ οὐρανοῦ ὡς ὑπέρβαση τῆς μοναξιάς: «Δὲν εἶσαι μόνος, γιατί καὶ ἐμεῖς εἴμαστε μόνον χωρὶς ἐσένα»²⁵.

1. Παπαπέτρου Κ., *Προσβάσεις*, σ. 21 : «Δὲν εἶναι ὁ ναὸς ποὺ συνιστᾶ τὴν Ἐκκλησία, ἀλλὰ ἡ Ἐκκλησία ποὺ συνιστᾶ τὸν Ναό».
2. Κατσιάρα Ἀλεξάνδρου - Μάρως Βαμβουνάκη, «Ὅταν ὁ Θεὸς πεθαίνει», σ. 171-173.
3. Γιανναρᾶ, *Ἡ Ἐλευθερία τοῦ ἥθους*, σ. 321.
4. Φλωρόφσκυ, *Τὸ σῶμα τοῦ ζῶντος Χριστοῦ*, σ. 21.
5. Σαμουήλ, *Λόγοι πατριωτικοὶ 157*, σ. 73: Ὁ Σαμουήλ Χαντζερῆς, τὸ 1767 παρεμβαίνει κατὰ τῆς παραφθορᾶς τῆς προίκας, τῆς ὑπέμετρης προικοδοσίας ἐκ μέρους τῶν γονέων τῆς μέλλουσας νύφης. Ἡ μετατόπιση τοῦ κέντρου βάρους πρὸς τὸν εὐδαιμονισμό, ἡ θήρευση τῶν μετρητῶν τοῦ παραπροϊκίου ἐκ μέρους τοῦ ἄνδρα, ἔκαναν τὸ ἔθιμο ἀντικοινωνικό, μὲ συνέπειες χειροπιαστὲς στὴν κοινωνικὴ καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ τοῦ ὑπόδουλου γένους. Ἀπευθύνεται στὶς ἐνορίες, ἐμπνέει τὴ διάκριση καὶ τὴ συμμόρφωση στὰ «ῥοια», ἡ ὁποία ἐγκυμονεῖ τὴν πνευματικὴ καὶ ὑπαρξιακὴ μεταμόρφωση: «...ὀλόκληρες ἐνορίες...» καὶ 153, σ. 71: «...εἰς κάθε ἐνορία τῆς πόλεως» καὶ σ. 76: «...διὰ μέσου τοῦ προεστοῦ τῆς ἐνορίας...». Ἔκδ. Βαλέτα 1948.
6. Μεταλληνῶ, *Τουρκοκρατία*, σ. 105.
7. Σαμουήλ, *Λόγοι πατριωτικοὶ 118*, καὶ στὸ παρελθὸν ἡ ἐνορία ὑπῆρξε κύτταρο τοῦ «ἐν αἰχμαλωσίᾳ» ἔθνους, ἡ ἀρετὴ τοῦ ὁποίου ἐξηρτάτο κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ τὴν ἀρετὴ ὄλων τῶν μελῶν τῆς, τῶν «συνοικούντων...» σ. 58. Ἡ σημερινὴ μορφὴ τῆς ἐνορίας ἔχει διαφοροποιηθεῖ, ἀλλὰ σημασία δὲν ἔχουν οἱ μορφὲς ποὺ παρουσίαζε ἡ Ἐκκλησία, ὅσο ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία ὡς ἐνορία. Ὅσο ἡ σύνδεση τῶν ἀνθρώπων μὲ κάθε συγκεκριμένη ἐνορία, ξεπερνοῦσε τὴν τυπικὴ σχέση καὶ γινόταν ἡ σύνδεση μὲ τὴν Ἐκκλησία, τὰ ῥοια ἀπέτρεπαν ἀπὸ τὸν μιμητισμὸ τῆς ἀστικῆς τάξης, ἐνέπνεαν στὴν αὐτογνωσία, ἐκεῖ ποὺ μᾶς πρέπει, ποὺ σημαίνει, σὲ ὅποια κοινωνικὴ τάξη (πλούσιοι ἢ φτωχοί) καὶ ἂν ἀνήκουμε, ἔχουμε τὴ δυνατότητα νὰ εἴμαστε μεγαλοπρεπεῖς. Ὡς Χριστιανοὶ ζοῦμε καὶ κινούμαστε ὄχι ὡς τελειομανεῖς ἀλλὰ μὲ τὴ γνώση τῶν ὀρίων. Π.χ. μὲ τὰ ῥοια τῆς ταπεινώσεως, τῆς δύνாமης νὰ ξαναβρίσκουμε τὴ θέση μας, ἀρνούμαστε ὅσα πρέπουν «εἰς αὐθεντῶν - νεοπλούτων κατάσταση», ἐπιστρέφουμε στὴν κανονικότητα τῶν ὀρίων τῆς τάξης. Τότε εἶναι δυνατὴ ἡ πνευματικὴ ἐλευθερία, γιὰτὶ καὶ τὰ πνευματικὰ καθόλου δὲν εἶναι ἀσύμβατα μὲ τὰ κοινωνικά.
8. Νικοδήμου Ἀγιορείτου, *Ἐξομολογητάριον*, σ. 201.
9. Καρδαμάκη, Ὁ Γέροντας ὡς ὑποτακτικὸς τῆς Ἐκκλησίας, *Σύναξη*, σ. 50.
10. Φλωρόφσκυ, *Τὸ σῶμα τοῦ ζῶντος Χριστοῦ*, Ἀρμός, σ. 80.
11. Κατὰ τὸν μακαριστὸ Κοζάνης Διονύσιο: «Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι πάντα ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων».
12. Πρὸς Διόγνητον ἐπιστολὴ, V καὶ VI: Οἱ Χριστιανοὶ «πείθονται τοῖς ὠρισμένοις νόμοις καὶ τοῖς ἰδίους βίοις νικῶσι τοὺς νόμους».
13. Σολωμοῦ, *Διάλογος*, σ. 649.
14. Γσαούση, *Κοινωνία*, σ. 608.
15. Σαμουήλ, *Λόγοι πατριωτικοὶ 138*, σ. 64.
16. Ἐφες. 2, 8.
17. Σαμουήλ, *Λόγος στὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας*, σ. 588, στίχ. 963.
18. Σαμουήλ, *Λόγος στὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας* σ. 576, στίχ. 660 - 661.
19. Σαμουήλ, *Λόγοι πατριωτικοὶ 117*, σ. 57.
20. Ματθ. 10, 8.
21. Σαμουήλ Χαντζερῆ «Λόγοι...».
22. Πρεσβ. Κων. Καλλιανῶ: «Περὶ ἐνορίας ὁ λόγος», *Ἐφημέριος*, Ἀπρίλιος 2001 σ. 24
23. Μητροπολίτη Σηλυβρίας Αἰμιλιανοῦ, *Ἱερεὺς, Ἐνορία καὶ ἀνανέωση*, σ. 180.
24. Ματθ. 9,38.
25. Βαμβουνάκη Μάρω, «Ὁ παλιάτσος καὶ ἡ ἄνιμα», σ. 285.

Χρειαζόμαστε τό «Κατηχητικό Σχολείο»;

Πρωτ. Βασιλείου Καλλιακμάνη,
Καθηγ. Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.

†Ι. Ν. Ἄγ. Γεωργίου, †Ι. Μ. Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως

Α Εἶναι γεγονός ἀναντίρρητο ὅτι τὰ κατηχητικά σχολεῖα, ποὺ γνώρισαν ἄνθηση στὰ μέσα τοῦ περασμένου αἰώνα, περνοῦν σήμερα βαθιὰ κρίση. Πολλοὶ πιστεύουν ὅτι ὁ θεσμὸς αὐτὸς ἐξάντλησε τὰ ὅρια τῆς προσφορᾶς του καὶ χρειάζεται νὰ προσαρμοσθεῖ στὶς νέες κοινωνικὲς συνθήκες. Ἄλλοι ἔχουν προτείνει τὴν κατάργησή τους καὶ τὰ θεωροῦν ἐπιζήμια γιὰ τὴν χριστιανικὴ ἀγωγή τῶν παιδιῶν. Τὰ βλέπουν ὡς χώρους ἀνάπτυξης ὑποχρισίας καὶ ιδεολογικοῦ συντηρητισμοῦ. Ἡ ἀποψη αὐτὴ δὲ βρίσκει καθόλου σύμφωνους ἐκείνους ποὺ καὶ σήμερα τὰ ὑπερασπίζονται, τὰ ὑπηρετοῦν καὶ τονίζουν τὴ θετικὴ τους συνεισφορά. Δὲ λείπουν καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἀπλῶς τὰ ἀνέχονται στὸ περιθώριο τῆς ἐνοριακῆς ζωῆς. Σὲ αὐτοὺς περιλαμβάνονται καὶ ἀρκετοὶ κληρικοί.

Ἄνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ἀποψη ποὺ ἔχει κάποιος γιὰ τὰ κατηχητικά σχολεῖα, εἶναι γεγονός ὅτι ἡ περίοδος τῆς αἴγλης τους ἔχει παρέλθει. Μάλιστα ἐξαιτίας τῆς ἀρνητικῆς φόρτισης τῆς φράσης «κατηχητικό σχολεῖο» ὑπάρχει δυσκολία ἀκόμη καὶ στὴν καθημερινὴ χρῆσή της. Γι' αὐτὸν προφανῶς τὸ λόγο ἐφευρίσκονται καὶ χρησιμοποιοῦνται νέες ὀνομασίες. Συνηθέστερα εἶναι: ἐνοριακὲς νεανικὲς ἐστίες, κατηχητικὲς συ-

νάξεις, χριστιανικὲς συνάξεις νέων, χριστιανικὲς κινήσεις νεολαίας, νεανικὲς χριστιανικὲς συντροφιές, χριστιανικὴ ἀγωγή νεότητος κ.ἄ.

Οἱ λόγοι ποὺ συνέβαλαν στὸ νὰ προσλάβει τό «κατηχητικό σχολεῖο» ἀρνητικὸ περιεχόμενο εἶναι πολλοὶ καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ἀναπτυχθοῦν διεξοδικὰ στὴν παρούσα συνάφεια. Θὰ ἀναφερθοῦν ὅμως ὀρισμένοι ἀπὸ αὐτούς, γιὰ νὰ γίνῃ ἐμφανὲς τὸ μέγεθος τοῦ προβλήματος ἀφενός, καὶ ἀφετέρου νὰ ἐπισημανθεῖ ὅτι ἡ χριστιανικὴ κατήχηση εἶναι πανάρχαιος ἐκκλησιαστικὸς θεσμὸς. Γι' αὐτὸ χρειάζεται νὰ βρεθοῦν τρόποι ὑπέρβασης τῶν προκαταλήψεων καὶ δραστηριοποίησης τῶν ἐνοριῶν, γιὰ συγκροτήμενη καὶ αὐθεντικὴ προσφορὰ χριστιανικῆς ἀγωγῆς στὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἰδιαιτέρα στὴ νέα γενιά. Κι αὐτὸ σὲ συνάρτηση μὲ τὴν διαφαινόμενη περιθωριοποίηση τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν στὴ δημόσια ἐκπαίδευση.

Β Σημαντικὸ ρόλο στὴν ἀρνητικὴ φόρτιση τοῦ ὅρου «κατηχητικό σχολεῖο» ἔπαιξε ἡ δυτικὴ προέλευση καὶ ἡ σύνδεση τοῦ θεσμοῦ στὰ πρῶτα κυρίως χρόνια μὲ τὶς θρησκευτικὲς ὀργανώσεις. Ἔτσι σὲ πολλὰς περιπτώσεις τὸ κατηχητικό σχολεῖο αὐτονομήθηκε ἀπὸ τὶς ἐνο-

ρίες, οί όποίες στερούμενες δυναμικά και άξιόλογα στελέχη άδυνατοῦσαν νά αναπτύξουν σημαντικές πρωτοβουλίες στο χῶρο τῆς νεότητας. Ἡ αὐτονόμηση αὐτή εἶχε ὡς άποτέλεσμα τήν άποσύνδεση άπό τή λατρευτική ζωή και τὸ λειτουργικό χρόνο, ποῦ άποτελοῦν πρότυπα εἰσαγωγῆς και μύησης στο μυστήριο τοῦ Χριστοῦ και τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ αντίληψη ὅτι ἡ Καινή Διαθήκη άποτελεῖ άκραιφνῶς ἱεραποστολικὸ βιβλίο, ποῦ εἶναι διάχυτη στοὺς προτεσταντικούς κύκλους, μεταφέρθηκε άκριτα και στον ὀρθόδοξο χῶρο. Ἡ αντίληψη αὐτή ἔγινε κεντρική ἰδέα τοῦ κατηχητικοῦ «ἔργου». Ἔτσι ἡ μελέτη και ἔρμηνεία τῆς ἔξω άπό τὸν πλοῦτο τῆς λατρεύουσας ἔκκλησιαστικῆς κοινότητας, τήν πατερική ἔρμηνευτική παράδοση και τὸ διαμορφωμένο ἐπὶ αἰῶνες πολιτιστικὸ περιβάλλον τῆς ἀνατολῆς, συνέβαλε στην ἰδεολογικοποίησή τῆς. Παράλληλα προβλήθηκε και τονίσθηκε κυρίως ἡ χρηστική τῆς ἄξια, γιὰ τὴ διαμόρφωση μιᾶς κοινωνικῆς ἠθικῆς, ἡ ὁποία ἦταν ἀπαραίτητη προκειμένου νά ἀνασυγκροτηθεῖ ἡ ἑλληνική κοινωνία, ποῦ εἶχε βαθιὰ τραύματα άπό ἔσωτερικές και ἔξωτερικές ἔθνικες περιπέτειες. Ἡ Καινή Διαθήκη εἶναι ἱεραποστολικὸ βιβλίο. Κυρίως, ὅμως, ἀναφέρεται στή χαρισμα-

τική ζωή τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ εὐαγγελικὸ και άποστολικὸ μήνυμα ποῦ καταγράφεται σὲ αὐτὴ ἔχει οἰκουμενικὸ και παγκόσμιο χαρακτήρα, ποῦ άποβλέπει στή διαπαιδαγώγηση και μύηση τῶν πιστῶν στή ζωή τοῦ Πνεύματος και δὲν μπορεῖ νά άποτελέσει τὴ βάση γιὰ ἰδεολογική στήριξη άπλῶς μιᾶς ἔθνηκοθησκευτικῆς άγωγῆς.

Χωρὶς τὴ ζωογόνο πνοή τοῦ Ἁγίου Πνεύματος και τὴ βιωματική προσέγγιση τῆς χριστιανικῆς πίστες ἔλλοχεῦει ὁ κίνδυνος ἡ εὐαγγελική ἀλήθεια νά προσλάβει ἠθοπλαστικὸ χαρακτήρα, ἡ ἔκκλησία νά παλινδρομήσει στή συναγωγή και ἡ κατήχηση νά καταστήσει μέσο κοινωνικοῦ σωφρονισμοῦ. Ὅμως, οί ἄρνητικές ἔμπειρίες, τὰ λάθη και οί στρεβλώσεις τοῦ παρελθόντος δὲν πρέπει νά ὀδηγήσουν τὴν κατήχηση σὲ ὀριστική ἀπαξίωση. Ἐάν χρειαζόμαστε τὸ κατηχητικὸ σχολεῖο ὡς μέσο μύησης τῶν παιδιῶν στο μυστήριο τῆς πίστεως, εἶναι ἀναγκαῖο νά δημιουργήσουμε κατάλληλο πλαίσιο λειτουργίας του. Ὑπάρχουν ἔνδιαφέρουσες προτάσεις και ἔνδεικτικά παραδείγματα, ποῦ μποροῦν νά άποτελέσουν τὴ βάση γιὰ προσαρμογή και ἀνάπτυξη τοῦ θεσμοῦ στις νέες κοινωνικές συνθήκες, ὅπως θὰ φανεῖ σὲ ἑπόμενα τεύχη τοῦ περιοδικοῦ.

Μία στήλη για τὴ Λειτουργικὴ μας διακονία

Πρωτ. Παύλου Κουμαριανοῦ, Δρος Θ.
Γ. Ν. Ἀγίου Νικολάου Ρηγίλλης, Ι.Α.Α.

Μὲ τὸ τεῦχος αὐτό, ὁ «Ἐφημέριος» ἐγκαινιάζει μία μόνιμη «Λειτουργικὴ» στήλη.

Σὲ προηγούμενο τεῦχος ἡ Συντακτικὴ ἐπιτροπὴ εἶχε ἐξαγγείλει τὴν ἐκ μέρους τῆς ἀνάληψη μιᾶς εὐθύνης: νὰ γίνῃ ὁ «Ἐφημέριος» ἕνα ἐργαλεῖο στὰ χέρια τῶν Ἱερέων¹. Μάλιστα εἶχαμε ἀναφέρει ὅτι γιὰ νὰ γίνῃ αὐτὸ πρέπει ὁ «Ἐφημέριος» νὰ παρέχει ὑλικὸ πού νὰ βοηθᾷ τὸ ἔργο τῶν Ἱερέων σὲ τρεῖς βασικοὺς τομείς: ποιμαντικὸ, κατηχητικὸ καὶ λειτουργικὸ². Στὰ πλαίσια λοιπὸν αὐτῆς τῆς δεσμεύσεως ξεκινᾷ αὐτὴ ἡ στήλη. Στόχος εἶναι ἀκριβῶς νὰ προσφερθεῖ στοὺς ἀδελφοὺς Ἱερεῖς (Ἐπισκόπους, Πρεσβυτέρους καὶ Διακόνους) ἀπαραίτητο ὑλικὸ γιὰ τὸν Λειτουργικὸ τρόπο ἀσκήσεως τοῦ ἔργου τους³. Τὸ ὑλικὸ αὐτὸ ἐλπίζουμε καὶ εὐχόμεστε νὰ προσφέρεται ὄχι ὡς ἐπίδειξη γνώσεων ἢ λίστα ὑποδείξεων, ἀλλὰ ὡς ταπεινὸ δῶρο ἀδελφικῆς ἢ υἱικῆς ἢ πατρικῆς ἀγάπης, ἀνάλογα μὲ τὴν περίπτωσι.

Οἱ δύο ἄξονες τῆς Λειτουργικῆς στήλης τοῦ «Ἐφημερίου».

Γιὰ νὰ πετύχουμε τὴν προσφορὰ αὐτοῦ τοῦ ὑλικοῦ, ὁ γράφων, πού εἶναι καὶ ὁ ὑπεύθυνος γι' αὐτὴν τὴν στήλη, σκέφτηκε καὶ προτείνει στοὺς ἐνδιαφερομένους ἢ στήλη αὐτὴ νὰ φιλοξενεῖ δύο μορφῶν Λειτουργιολογικοῦ περιεχομένου δημοσιεύματα:

1. Δημοσίευση αὐτοτελῶν ἄρθρων Λειτουργιολογικοῦ περιεχομένου.

Γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ προσκαλοῦμε ὄσους ἀδελφοὺς θεολόγους καὶ θεολογούντες, κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς (μετὰ ἢ ἄνευ εἰδικοῦ διπλώματος), νομίζουσι ὅτι μέσα ἀπὸ τὶς ἐμπειρίες τους, τὶς μελέτες τους, τὴν ἔρευνά τους ἢ τὴν εἰδίκευσή τους σὲ κάποιον κλάδο τῆς θεολογίας ἔχουν κάτι σοβαρὸ, ὑπεύθυνο καὶ ἐμπειριστατωμένο νὰ ποῦν γιὰ τὴ Λατρεία μας, νὰ μᾶς στείλουν ἄρθρο ἢ ἄρθρα τους πρὸς δημοσίευση, τὰ ὁποῖα θὰ μποροῦσαν μὲ τὴν ἔγκρισή τῆς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς νὰ δημοσιευθοῦν στὴν στήλη αὐτῆ.

2. Ὁ δεύτερος ἄξονας ἔχει νὰ κάνει μὲ τὴ συνέχιση ἑνὸς εἴδους Λειτουργιολογικῶν δημοσιευμάτων τοῦ παρελθόντος, ποῦ ἀγαπήθηκε πολὺ ἀπὸ τὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ τοῦ «Ἐφημερίου», καὶ σαφῶς ἀξίζει τὸν κόπο νὰ ἀναστηλωθεῖ. Πρόκειται γιὰ τὶς δημοφιλέστατες ἀπαντήσεις σὲ Λειτουργικὲς ἀπορίες, τὶς ὁποῖες συνέτασσε στὸ παρελθὸν ὁ ἀείμνηστος καθηγητὴς Ἰωάννης Φουντούλης, ἐνῶ πρόσφατα εἶχε μὲ ἐπιτυχία ἀναλάβει ὁ διδάκτωρ θεολογίας, μὲ εἰδίκευση στὴ Λειτουργικὴ, πρωτοπρεσβύτερος Θεμιστοκλῆς Χριστοδούλου.

Αὐτοὶ οἱ δύο θὰ εἶναι οἱ κύριοι ἄξονες τῆς στήλης αὐτῆς.

Οἱ ἀπαντήσεις σὲ Λειτουργικὲς ἀπορίες.

Οἱ ἀπαντήσεις σὲ Λειτουργικὲς ἀπορίες θὰ ἔχουν ἐπίσης διπλὸ χαρακτῆρα. Ἐφ' ἑνὸς μὲν θὰ εἶναι ἀπαντήσεις σὲ τρέχουσες ἀπορίες ἐπὶ Λειτουργικῶν θεμάτων. Δηλαδή, ἀπαντήσεις σὲ ἀπορίες ποῦ θὰ στέλνονται στὸν «Ἐφημεριο» ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες του. Οἱ ἀπαντήσεις αὐτὲς δὲν θὰ δίδονται πιά ἀπὸ ἕναν μόνον εἰδικό, ἀλλὰ ἀπὸ ὁμάδα εἰδικῶν, ἢ ὁποῖα ἀποτελεῖται -δεοντολογικὰ τουλάχιστον- ἀπὸ ὅλους τοὺς Λειτουργιολόγους τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας μας, τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας -πανεπιστημιακοῦς καὶ μὴ.

Ἐφ' ἑτέρου ὅμως στὸ χῶρο τῶν Λειτουργικῶν ἀπαντήσεων θὰ δημοσιευθοῦν καὶ κείμενα διορθωτικοῦ χαρακτῆρα τῶν ἀπαντήσεων τοῦ παρελθόντος. Ὅπως μόλις εἶπαμε, ὁ ἀείμνηστος καθηγητὴς Ἰωάννης Φουντούλης, μὲ πολλὴ ἀγάπη γι' αὐτὸ ποῦ προσέφερε καὶ γι' αὐτοὺς στοὺς ὁποίους τὸ προσέ-

φερε, ἀπαντοῦσε σὲ Λειτουργικὲς ἀπορίες. Τὶς τελευταῖες ὅμως δύο δεκαετίες ἡ Λειτουργιολογικὴ ἔρευνα ἐξελίχθηκε μὲ ἱλιγγιώδη ταχύτητα. Εἶναι ἐπόμενο, λοιπόν, κάποιες ἀπὸ τὶς παλαιότερες ἀπαντήσεις τοῦ κ. Φουντούλη νὰ χρειάζονται κάποια ἐνημέρωση. Παράδειγμα: σὲ πρῶτες ἀπαντήσεις ὁ κ. Φουντούλης ἀναφέρει ἐπανειλημμένως ὅτι ἀρχικὰ στὴ βυζαντινὴ θεία Λειτουργία ἡ ἀκολουθία τῆς Προθέσεως (δηλαδή, τῆς προετοιμασίας τῶν Τιμίων Δώρων) γινόταν πρὶν τὴν Μεγάλῃ Εἵσοδο. Ἡ Λειτουργιολογικὴ ἔρευνα (μὲ κυριότερο ἐκπρόσωπο τὴν διατριβὴ τοῦ Robert Taft γιὰ τὴν Μεγάλῃ Εἵσοδο), ἀπέδειξε πολυτρόπως ὅτι αὐτὸ δὲν συνέβαινε ποτέ, ἀλλὰ ἀντιθέτως ἀπὸ τότε ποῦ ἐνεφανίσθη ἡ ἀπλούστατης μορφῆς ἀρχικὴ τελετὴ προετοιμασίας τῶν Τιμίων Δώρων, αὐτὴ λάμβανε ἀνέκαθεν χώρα στὸ Σκευοφυλάκιο πρὸ τῆς ἐνάραξεως τῆς θείας Λειτουργίας. Εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητο καὶ ἀναγκαῖο, λοιπόν, ὅλες οἱ ἀπαντήσεις, ποῦ περιέχουν ἢ προϋποθέτουν ἢ ὑπονοοῦν αὐτὴν τὴν ἄποψη, νὰ διορθωθοῦν, δηλαδή, νὰ ξαναδιατυπωθοῦν μὲ βάση τὰ νεότερα πορίσματα τῆς Λειτουργιολογικῆς ἔρευνας. Ἀξίζει βέβαια νὰ σημειωθεῖ ὅτι σὲ τέτοιες διορθώσεις εἶχε ἤδη προβεῖ καὶ ὁ ἴδιος ὁ καθηγητὴς ἀξιοποιώντας εὐκαιρίες ποῦ τοῦ ἔδιναν νεότερες ἐρωτήσεις.

Ἀποφεύγουμε ἐδῶ περαιτέρω παραδείγματα διότι θὰ ἀσχοληθοῦμε μὲ αὐτὰ σὲ ἐρχόμενα ἄρθρα αὐτῆς τῆς στήλης.

Στόχοι καὶ στοχασμοί.

Δὲν θὰ θέλαμε ὅμως στὸ εἰσαγωγικὸ αὐτὸ ἄρθρο νὰ περιοριστοῦμε στὶς παραπάνω τεχνικὲς πληροφορίες γιὰ τὸν

χαρακτήρα αὐτῆς τῆς στήλης. Θὰ θέλαμε νὰ ἐκθέσουμε καὶ κάποιους προβληματισμούς μας γιὰ τὸ οὐσιαστικὸ περιεχόμενον αὐτῆς τῆς στήλης.

Ἡ στήλη βέβαια εἶναι ἀνοικτὴ σὲ κάθε εἶδους προβληματισμό, στοχασμὸ ἢ ἐρώτηση γύρω ἀπὸ τὰ θέματα τῆς Λατρείας μας. Οἱ ἀναγνώστες καὶ οἱ συνεργάτες αὐτῆς τῆς στήλης εἶναι εὐπρόσδεκτοι νὰ προσεγγίσουν τὸν πλοῦτον τῆς Λατρείας μας εἴτε στὴν τελετουργικὴ του κρούστα ἢ στὸ ἀνθρωπολογικὸ του ἀντίκρισμα, ἢ στὴν πολιτιστικὴ του χροιά, ὅπως ἐπίσης νὰ ἀποτολμήσουν διεῖσδυση στὸν θεολογικὸ του πυθμένα. Ἄραγε, ὅμως, ἔπρεπε οἱ Λειτουργιολογικὲς ἀναζητήσεις νὰ ἔχουν κάποιο κύριο στόχο, σὲ τελευταία ἀνάλυση νὰ ὑπακούουν σὲ κάποια βαθύτερη, οὐσιαστικὴ ἀνάγκη τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ σώματος;

Νομίζουμε ὅτι σαφῶς δὲν μποροῦμε νὰ βάλουμε ἕναν προβληματισμό, ποὺ ἔχει νὰ κάνει μὲ τὸν ἦχο τοῦ χερουβικοῦ στὸ ἴδιο ἐπίπεδο μὲ μία ἀναζήτηση τῆς θεολογικῆς σημασίας καὶ τῆς ὀρθῆς διατυπώσεως τῆς εὐχῆς τῆς ἀγίας Ἀναφορᾶς! Παρ' ὅλον ὅτι καὶ τὰ δύο ἔχουν σημασία, δηλ. καὶ τὸ σωστὸ ψάλσιμο τοῦ χερουβικοῦ εἶναι σημαντικὸ καὶ ἡ χρῆση τῶν σωστῶν λέξεων βάσει τῆς παραδόσεως στὶς μυστηριακὲς εὐχὲς εἶναι ἀναγκαῖα γιὰ τὴν τέλεση τῆς Λογικῆς Λατρείας, ὅμως εἶναι σαφὲς ὅτι εἶναι διαφορετικῆς τάξεως προβλήματα! Μὲ μία λανθασμένη μουσικὴ ἐκτέλεση τοῦ χερουβικοῦ τελεῖται ἡ Εὐχαριστία. Ἡ Εὐχαριστία μπορεῖ ἀκόμη νὰ τελεστεῖ καὶ ἄνευ χερουβικοῦ! Χωρὶς Ἀναφορὰ ὅμως δὲν τελεῖται ἡ Εὐχαριστία!

Προτείνουμε, λοιπόν, νὰ ἀσχοληθοῦμε καὶ μὲ τελετουργικὰ θέματα, ἀλλὰ νὰ σκάψουμε καὶ λίγο βαθύτερα. Νὰ ἀσχοληθοῦμε π.χ. μὲ τὸ ἐξῆς καίριο ἐρώτημα: *Τί κάνουμε στὴ Θεία Λειτουργία καὶ γενικώτερα σὲ ὅλες τὶς ἱερὲς ἀκολουθίες;*

Ἦχι τί γίνεται κατὰ τὴν τέλεση τῶν Μυστηρίων καὶ τῶν ἄλλων Ἀκολουθιῶν, ἀλλὰ ἐμεῖς τί κάνουμε. Τὸ τί γίνεται τὸ ἔχουμε βασανίσει ἀρκετά. Ἔχουμε διατυπώσει μία ποικιλία ὀρισμῶν θεολογικῶν μὲ σχολαστικὸ ἢ μὴ περιεχόμενον. Ἔχουν γραφτεῖ βιβλία, ἄρθρα, ἔχουν ἀκουστεῖ πάμπολλες ὁμιλίες, διαλέξεις, ἐκπομπὲς ραδιοφωνικὲς ἢ τηλεοπτικὲς, κ.λπ. Καιρὸς ὅμως νὰ δοῦμε *τί κάνουμε ἐμεῖς* ὅταν λειτουργοῦμε. Νὰ στρέψουμε τὸ βλέμμα στὸν ἑαυτὸ μας καὶ νὰ ἀναρωτηθοῦμε *τί κάνουμε στ' ἀλήθεια* ὅταν τελοῦμε μία Λατρευτικὴ πράξη; Τί κάνουμε καὶ ὡς συναγμένη Ἐκκλησία (λατρεύουσα κοινότητα), ἀλλὰ καὶ εἰδικότερα ὡς λειτουργοί: *Τί κάνουμε στ' ἀλήθεια* ὅταν φορᾶμε τὸ πετραχήλι στὸν αὐχένα μας καὶ βάζουμε «Εὐλογητός»; **Πῶς καὶ γιατί λειτουργοῦμε;** Τί γίνεται μέσα μας καὶ τί προσφέρουμε στοὺς συνανθρώπους μας ἐκεῖνες τὶς στιγμὲς, ποὺ τελοῦμε μία ἱερὴ ἀκολουθία; Δὲν τὸ θέτω εὐσεβιστικά. Θέτω τὸ ἐρώτημα ὑπαρξιακά -ἂν θέλετε- καὶ ρεαλιστικά! Ποῦ εἶμαι ἐγὼ ἐκείνη τὴν στιγμὴ; Τί σχέση ἔχω μὲ τοὺς ἄλλους γύρω μου; Τί σχέση ἔχω μὲ τὸ Θεό, τοὺς συνανθρώπους μου καὶ τὸν κόσμ^ο; Τί εἶμαι καὶ ποιός εἶμαι καὶ τί εἶναι οἱ ἄλλοι γύρω μου γιὰ μένα κι ἐγὼ γι' αὐτοὺς κατὰ τὴ Λατρεία;

“Ας ἀσχοληθοῦμε μ’ αὐτὰ τὰ ἐρωτήματα ἐλεύθερα καὶ εἰλικρινά, χρησιμοποιώντας μία σύγχρονη γλώσσα καὶ ἀποφεύγοντας τὰ θεολογικὰ «κλισέ».

Νομίζω ἔχουμε πολλὰ νὰ ὠφεληθοῦμε καὶ ἀπὸ τέτοιου εἴδους *Λειτουργικὲς ἀπορίες*, χωρὶς βέβαια νὰ ἀφήσουμε καὶ τὶς ἄλλες!

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. *Ἐφημέριος*, Ἰανουάριος 2009, σ. 3.
2. “Ας τονίσουμε, βέβαια ἐδῶ ὅτι οἱ τρεῖς αὐτοὶ τομεῖς ἀλληλοπεριχωροῦνται. Ὅταν ὁ Ἱερέας ἀσκεῖ Λειτουργικὸ ἔργο, συγχρόνως ποιμαίνει καὶ κατηχεῖ, ὅταν κατηχεῖ, ἢ κατήχησι εἶναι προέκταση ἢ εἰσαγωγή στὴ Λατρεία, ὅταν ἀσκεῖ Ποιμαντικὸ ἔργο, τὸ ἀσκεῖ Λειτουργικὰ καὶ κατηχεῖ κ.λπ. Αὐτὴν τὴν ἀποψηθὰ τὴν ἀναπτύξουμε στὴ συνέχεια, διότι ἡ διάσπαση καὶ ἡ ἀποσύνδεση τῶν πτυχῶν τοῦ ἔργου τοῦ Ἱερέως ἀποτελεῖ ἴσως τὴν παθολογία τῆς ποιμαίνουσας Ἐκκλησίας.
3. Ὀνομάζουμε τὴ Λειτουργικὴ διακονία τοῦ Ἱερέως «Λειτουργικὸ τρόπο διακονίας», διότι στὴν οὐσία τὸ ἔργο τοῦ Ἱερέως εἶναι ἓνα καὶ

μοναδικό: ἡ ἐν Χριστῷ σωτηρία τοῦ ποιμνίου του. Εἴτε συμβουλευεῖ, εἴτε κηρύττει, εἴτε κατηχεῖ, εἴτε λειτουργεῖ ὁ Ἱερέας, αὐτὸ τὸ ἓνα καὶ μοναδικὸ ἔργο ἐπιτελεῖ: τὴ σωτηρία τῶν πιστῶν διὰ τῆς συνδέσεώς τους μὲ τὸν ἓνα ἅγιο, ἓνα Κύριο Ἰησοῦ Χριστό. Ὅποτε, ἡ Ποιμαντικὴ ἢ ἡ Λειτουργικὴ κ.λπ. εἶναι τρόποι ἀσκήσεως αὐτῆς τῆς μίας καὶ μοναδικῆς διακονίας.

4. Ἀκόμα καλύτερα ἂς θέσουμε αὐτὰ τὰ ἐρωτήματα μὲ τὴν ἐξῆς μορφή: Τί σχέση ἔχω μὲ τὸ Θεὸ ἢ ἴσως μὲ αὐτὸ ποὺ φαντάζομαι σὰν Θεό, τί σχέση ἔχω μὲ τοὺς συνανθρώπους μου ἢ ἴσως μ’ αὐτὸ ποὺ φαντάζομαι ὡς συνανθρώπους μου, καὶ τί σχέση ἔχω μὲ τὸν κόσμον ἢ μᾶλλον μὲ αὐτὰ ποὺ φαντάζομαι γιὰ τὸν κόσμον;

Μετὰ τὴν Πεντηκοστή

Πρωτ. Ἀντωνίου Πινακούλα,
Γ. Ν. Ἁγίου Παντελεήμονος Χαλανδρίου, Γ.Α.Α.

Κυριακὴ Α΄ Ματθαίου
[Τῶν Ἁγίων Πάντων]
(Ματθ. ι' 32-33, 37-38, ιθ' 27-30)

α. Πρόλογος

1. Ἡ θέση τῆς Κυριακῆς στὸ ἐκκλησιαστικὸ ἔτος
2. Σύνδεση μὲ τὴν προηγούμενη Κυριακὴ
3. Ἀναγγελία τοῦ θέματος μὲ τονισμό τῶν λεπτομερειῶν τοῦ Εὐαγγελίου ποὺ ἀφοροῦν στὸ θέμα

1. Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, σήμερα Κυριακὴ μετὰ τὴν Πεντηκοστή, γιορτάζουμε τοὺς Ἁγίους Πάντες, ὅλους τοὺς Ἁγίους. Τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, τοὺς ἁγίους Μάρτυρες, τοὺς θεοφόρους Πατέρες μας, τοὺς ὁσίους, τοὺς ἁγίους νεομάρτυρες.

2. Γι' αὐτὸ στὸ Εὐαγγέλιο ἀκούσαμε γιὰ τὸ κυριότερο πράγμα ποὺ ἀφορᾶ στοὺς ἁγίους, στὴ σχέση τους μὲ τὸν κόσμο. Μιὰ σχέση ποὺ προσδιορίζεται ἀπὸ τὴν σχέση τους μὲ τὸν ἴδιο τὸν Θεό. Μάλιστα αὐτὴ ἡ σχέση, ὅπως ἀκούσαμε στὸ Εὐαγγέλιο, εἶναι κάτι ποὺ ὀρίζεται ἀπὸ μᾶς, ὅμως ὄχι αὐθαίρετα, ἀλλὰ σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ὅχι σύμφωνα μὲ τὶς ἀπόψεις, μὲ τὶς ιδέες καὶ τὶς ἐπιθυμίες τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ

σύμφωνα μὲ αὐτὸ ποὺ θέλει ὁ Θεός. Εἶπε ὁ Χριστὸς ὅτι ἡ σχέση αὐτὴ φαίνεται σὶς προτεραιότητες ποὺ ἔχουμε βάλει στὴ ζωὴ μας. Ἐὰν βάζουμε δηλαδὴ πρῶτα τὸν Θεὸ καὶ μετὰ ὅλα τὰ ἄλλα, καὶ μάλιστα τοὺς συγγενεῖς μας καὶ τὴν περιουσία μας καὶ πῶς γίνεται αὐτὸ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. Ἡ δυνατότητα νὰ ὀρίζουμε τὴν σχέση μας μὲ τὸ Θεὸ εἶναι καρπὸς τῆς Πεντηκοστῆς.

3. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος στὴ συνέχεια ρώτησε τὸν Χριστό: –ἐμεῖς σὲ ἀκολουθήσαμε, τί θὰ γίνῃ μὲ μᾶς; μὲ μᾶς ποὺ ἀφιερωθήκαμε σὲ σένα, τί θὰ συμβεῖ σὲ μᾶς; ποῖο θὰ εἶναι τὸ μέλλον τὸ δικό μας; Κι ὁ Χριστὸς τοῦ ἀπάντησε: –σεῖς ποὺ μὲ ἀκολουθήσατε, ὅταν θὰ ἔρθω μὲ τὴ Βασιλεία μου, «ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ», μαζί μὲ μένα, θὰ κρίνετε τὸν κόσμον. Κι ἐσεῖς μάλιστα, οἱ δώδεκα Ἀπόστολοι, θὰ καθίσετε πάνω σὲ δώδεκα θρόνους γιὰ νὰ κρίνετε τὶς δώδεκα φυλὲς τοῦ Ἰσραὴλ.

β. Ἐξήγηση καὶ ἀνάπτυξη

1. Ἐξήγηση καὶ ἀνάπτυξη πρώτης λεπτομέρειας (ἢ ἐρώτηση τοῦ Πέτρου)
2. Ἐξήγηση καὶ ἀνάπτυξη δεύτερης λεπτομέρειας (ἢ ἀπάντηση τοῦ Χριστοῦ)

3. Γέφυρα πρὸς τὸ τρίτο μέρος (ἢ ἐξουσία τοῦ Χριστοῦ ποὺ γίνεται δική μας)

1. Ἄς δοῦμε –γιατὶ ἐδῶ κρύβεται ὅλο τὸ μυστικό– τί σημαίνει τὸ ἐρώτημα αὐτὸ τοῦ Πέτρου. Ὁ Πέτρος ρώτησε: «Τί ἄρα ἔσται ἡμῖν;» Τί θὰ συμβεῖ σὲ μᾶς; Ποιὸ θὰ εἶναι τὸ μέλλον τὸ δικό μας; Τί ἤθελε νὰ πεῖ ὁ Πέτρος ρωτώντας αὐτό; Καταρχήν, νὰ ἔχει κανεὶς τὸ θάρρος καὶ νὰ μιλάει ἔτσι μπροστὰ στὸν Χριστὸ σημαίνει πάρα πολλὰ πράγματα. Δείχνει, πρῶτα ἀπ’ ὅλα, τί εἶχε συμβεῖ μέσα στὸν Ἀπόστολο Πέτρο. Τί συνείδηση εἶχε ὁ ἴδιος γιὰ τὸ ὅτι ἀφιερώθηκε στὸν Χριστὸ καὶ ἔβαλε πρώτη προτεραιότητα τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ὅλα τὰ ἄλλα μετά. Ἦταν τόσο βαθιὰ ἡ ἀπόφασή του νὰ ἀκολουθεῖ τὸν Χριστὸ καὶ τὸ ἔκανε αὐτὸ μὲ τέτοια συνέπεια, ποὺ ἔπαιρνε αὐτὸ τὸ θάρρος νὰ τὸν ρωτᾷε κατὰματα, ποιὸ θὰ εἶναι τὸ μέλλον τὸ δικό του καὶ τῶν ἄλλων μαθητῶν. Τὸ δεύτερο εἶναι ὅτι ὁ Πέτρος ἤξερε ὅτι ὅσο κι ἂν ἀφιερωθεῖ κανεὶς στὸν Χριστὸ αὐτὸ δὲν δεσμεύει τὸν Χριστό, δὲν τὸν ὑποχρεώνει νὰ κάνει κάτι γιὰ ὅποιονδήποτε ἄνθρωπο. Ἐκεῖνος εἶναι ἐλεύθερος τόσο πολὺ ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ τὸ καταλάβει κανένας. Κι ὅλα εἶναι στὰ χέρια τὰ δικά του. Ὅσο κι ἂν ἐγὼ ἀφιερώθηκα σὲ σένα, ὅσο κι ἂν σὲ ἀκολουθῶ, ἐσὺ ἀποφασίζεις, ἐσὺ ἔχεις τὸν πρῶτο καὶ τὸν τελευταῖο λόγο. Γι’ αὐτὸ καὶ σὲ ρωτῶ, τί θὰ γίνει μὲ μένα; Τί θὰ γίνει μὲ τοὺς ἄλλους μαθητές; Τί θὰ γίνει μὲ ὅσους θὰ σὲ ἀκολουθήσουν; Καὶ τὸ τρίτο βέβαια, ἤξερε ὁ Πέτρος ἀπὸ τὴν ἐμπειρία του κοντὰ στὸν Χριστό, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀλλάζει, δὲν εἶναι πάντα ὁ ἴδιος. Εἶναι τρεπτός, ὅπως λένε οἱ δά-

σκαλοὶ μας. Ἀλλάζει ἀποφάσεις, ἀλλάζει ἐπιθυμίες καὶ συναισθήματα. Βρίσκεται σὲ διαφορετικὴ κατάσταση κάθε φορά. Μπροστὰ στὸν ἑαυτὸ του, μπροστὰ στοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, μπροστὰ στὸν ἴδιο τὸν Θεό. Γι’ αὐτὸ ρωτᾷε: «Θὰ εἴμαστε πάντα σταθεροὶ στὸ νὰ σὲ ἀκολουθοῦμε; Τί θὰ γίνει μὲ μᾶς λοιπόν;».

2. Καὶ ὁ Χριστὸς ἀπαντᾷ, ὅπως εἶπαμε, ὅτι ἐσεῖς θὰ κρίνετε τὸν κόσμο, μαζὶ μὲ μένα. Δὲν εἶπε ὁ Χριστὸς ὅτι ἂν συνεχίσετε νὰ μὲ ἀκολουθεῖτε ἢ ἂν θὰ παραμείνετε τόσο πιστοὶ καὶ ἀφιερωμένοι σὲ μένα, ὅπως εἶστε τώρα ἢ θὰ δοῦμε τότε πῶς θὰ ἔρθουν τὰ πράγματα. Εἶναι σίγουρος. Μιλάει σὲ ἀνθρώπους καὶ τοὺς διαβεβαιώνει ὅτι ἐκεῖνοι θὰ κρίνουν τὸν κόσμο μαζὶ μὲ αὐτόν, καὶ δὲ θὰ ἀλλάξει μέχρι τότε τίποτα. Αὐτὸ ποὺ λέει ὁ Χριστὸς ἐδῶ, ὅπως μᾶς λέει ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, θὰ τὸ πεῖ καὶ στὸν Μυστικὸ Δεῖπνο. «Σὲ σᾶς ποὺ μὲ ἀκολουθεῖτε, σὲ σᾶς ποὺ μένετε μαζὶ μου στοὺς πειρασμούς μου, ἐγὼ θὰ σᾶς διαθέσω τὴ Βασιλεία μου καὶ θὰ καθίσετε στὸν ἴδιο θρόνο μὲ μένα σ’ αὐτὴ τὴ Βασιλεία.» Καὶ γιὰ νὰ καταλάβουμε ἀκόμη καλύτερα τί ἐννοοῦσε, γιὰτὶ αὐτὸ δὲν τὸ ἔλεγε μόνο στοὺς Ἀποστόλους, ἀλλὰ σὲ ὅλους ὅσοι πιστεύουν σὲ ἐκεῖνον καὶ θὰ τὸν ἀκολουθοῦν, στὴν Ἀποκάλυψη ὁ συγγραφέας τῆς φέρνει τὸν Χριστὸ νὰ λέει: «Σὲ ὅποιον νικήσει («ὁ νικῶν») ἐγὼ, θὰ τοῦ χαρίσω νὰ καθίσει μαζὶ μὲ μένα στὸ θρόνο μου, ὅπως νίκησα καὶ κάθισα ἐγὼ στὸ θρόνο τοῦ Πατέρα μου. Θὰ καθίσουμε μαζὶ στὸν ἴδιο θρόνο». «Ὁ νικῶν δώσω αὐτῷ συγκαθίσει μετ’ ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ πατρός μου». Θὰ καθίσουμε μαζὶ, θὰ ἀσχοῦμε τὴν ἴδια ἐξουσία μὲ ἐκεῖνον ποὺ θὰ νικήσει.

3. Τί ἤθελε νὰ πεί μ' αὐτὸ ὁ Χριστός; Μ' αὐτὴ τὴν εἰκόνα ποὺ ἔδινε, ἐνὸς Βασιλιὰ ποὺ κάθεται στὸ θρόνο καὶ μαζὶ του κάθονται αὐτοὶ ποὺ τὸν ἀκολουθοῦν; Ὅτι δὲ θὰ ὑπάρχει καμμία διαφορὰ μεταξὺ τοῦ Βασιλιὰ καὶ τῶν ὑπηκόων του. Ὅτι θὰ εἴμαστε ὅλοι τὸ ἴδιο. Θὰ συμμετέχουμε ὅλοι στὴν ἴδια δόξα, στὴ δόξα τοῦ οὐρανοῦ πατέρα μας. Στὰ ἀνθρώπινα ἕνας βασιλιάς ἐκείνης τῆς ἐποχῆς μπορούσε ἀκόμα ὄχι μόνο νὰ κρίνει τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀποφασίζει γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ θάνατό τους. Δὲν ὑπῆρχε τίποτα μεγαλύτερο. Ὁ Χριστὸς ὅμως λέει ὅτι στὴ Βασιλεία μου θὰ ἔχετε ὅλοι τὰ ἴδια δικαιώματα. Φέρνει αὐτὴ τὴν εἰκόνα τὴν ἀνθρώπινη, γιὰ νὰ καταλάβουμε ἐμεῖς τί σημαίνει ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Δὲν σημαίνει οὔτε ἐξουσία οὔτε τίποτε σχετικό. Σημαίνει ὅμως ὅτι θὰ εἴμαστε κι ἐμεῖς σὰν τὸν Χριστό. Θὰ διαφέρουμε στὸ ὅτι αὐτὸς θὰ εἶναι Θεὸς κι ἐμεῖς θὰ παραμένουμε ἄνθρωποι, ἀλλὰ θὰ συμμετέχουμε στὴν ἴδια χάρη, στὴν ἴδια κατάσταση. Αὐτὰ εἶπε ὁ Χριστὸς καὶ τὰ εἶπε στὸν Πέτρο καὶ τὰ ἀκουγαν οἱ ἄλλοι μαθητές.

Καὶ βέβαια αὐτὰ δὲν τὰ εἶπε γιὰ νὰ μᾶς μεταφέρει κάποια πληροφορία. Τὰ εἶπε γιὰ νὰ καταλάβουμε πῶς ἀπὸ τώρα ποὺ μετέχουμε στὴ Βασιλεία του, μπορούμε νὰ ἔχουμε τὶς ἴδιες δυνατότητες μὲ Ἐκεῖνον. Νὰ ἔχουμε δηλαδὴ μὲ τὸν κόσμο τὴν ἴδια σχέση ποὺ εἶχε Ἐκεῖνος. Νὰ πατᾶμε, ὅπως εἶπε ἀλλοῦ, πάνω στὰ φίδια καὶ τοὺς σκορπιούς καὶ νὰ μὴν παθαίνουμε τίποτα. Νὰ περνᾶμε δηλαδὴ μέσα ἀπὸ τὶς δυσκολίες καὶ τὰ προβλήματα τοῦ κόσμου χωρὶς αὐτὸ νὰ μᾶς βλάπτει, χωρὶς νὰ καταστρέφει τὴν σχέση μας μὲ τὸν Θεό.

γ. Ἐμεῖς καὶ τὸ σημερινὸ Εὐαγγέλιο

1. Πρῶτο πρόβλημα (ἡ περιορισμένη ὄρασή μας)

2. Δεύτερο πρόβλημα (ὁ ἐγκλωβισμὸς μας)

1. Στὸ σημερινὸ Εὐαγγέλιο ὁ Χριστὸς ἀπαντᾷ σὲ δύο δικά μας προβλήματα ποὺ ἔχουν σχέση μὲ τὴν πορεία μας πρὸς τὴν ἀγιότητα. Τὸ πρῶτο πρόβλημά μας εἶναι ὅτι βλέπουμε τὰ πάντα ἀπὸ τὸ σημεῖο ποὺ βρισκόμαστε τώρα. Δὲν μπορούμε νὰ καταλάβουμε τί σημαίνει ἡ χάρη τῆς Πεντηκοστῆς γιὰ τὸ μέλλον μας. Ἀλλὰ προσέξτε ὅτι ὁ Χριστὸς ἔβλεπε τὸν Πέτρο καὶ τοὺς μαθητές του κι ὅσους πίστευαν σὲ ἐκεῖνον ὄχι ὅπως ἦταν ἐκείνη τὴ στιγμή. Ἐκείνη τὴ στιγμή ἦταν ἀρκετὰ ἀτελεῖς, ἦταν ἀρκετὰ πίσω, ἔπρεπε νὰ διανύσουν μεγάλο δρόμο. Ὁ Πέτρος λίγο πρὸ τοῦ Σταυροῦ θὰ τὸν ἀρνιόταν. Θὰ τὸν ξανάβρισκε πάλι. Ἦταν ἄνθρωποι μὲ ὅλα τὰ ἀνθρώπινα. Ἀλλὰ ὁ Χριστὸς μὲ τὰ λόγια του, μᾶς ἔδειξε ὅτι δὲν τοὺς ἔβλεπε πῶς ἦταν ἐκείνη τὴ στιγμή. Ἀλλὰ πῶς θὰ γίνουν. Πῶς θὰ εἶναι στὸ μέλλον. Ἐβλεπε τὴ μελλοντικὴ τους κατάσταση κι ὄχι αὐτὸ ποὺ ἦταν τότε. Αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ προσέξουμε πάρα πολύ. Ἐγὼ μιλάω σὲ σᾶς, εἶπε ὁ Χριστὸς, ὅπως θὰ εἴστε τότε. Καὶ εἶναι σίγουρος καὶ αἰσιόδοξος ὅτι ἔτσι θὰ εἶναι τότε. Καὶ δὲ βάζει κανέναν ὄρο γι' αὐτὰ τὰ πράγματα, καμμία ἄλλη συνθήκη. Σᾶς προσδιορίζω ἀπὸ τώρα μὲ αὐτὸ ποὺ θὰ εἴστε τότε. Γι' αὐτὸ μίλησε ἔτσι στὸν Ἀπόστολο Πέτρο.

2. Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, τὸ ἐρώτημα τοῦ Ἀπόστολου Πέτρου εἶναι πάρα πολὺ σοβαρό. Θέλει μεγάλο θάρρος, μεγάλη

υπαρξιακή πληρότητα, για να μπορέσει κανείς να το κάνει. Και πρέπει να βάλει τὸν ἑαυτό του μπροστὰ στὸν Θεὸ καὶ τὸ θέλημά του μὲ εὐθύ, εἰλικρινῆ καὶ ἀκέραιο τρόπο, για να μπορέσει να θέσει αὐτὸ τὸ ἐρώτημα στὸν ἴδιο τὸν Θεό. Τὸ ἴδιο ἐρώτημα συναντᾶμε στοὺς βίους ὄλων τῶν ἀγίων. Κι ἔχει σημασία για μᾶς. Γιατι ἐμεῖς δὲ μπορούμε να σκεφτοῦμε ὅπως οἱ ἅγιοι, γιατί εἴμαστε ἐγκλωβισμένοι μέσα στὴν καθημερινότητά μας καὶ βλέπουμε τὸν Χριστό, τὸν Θεὸ Πατέρα καὶ τοὺς ἀγίους μέσα σ' αὐτὸ τὸν ἐγκλωβισμό μας. Παρακαλοῦμε τὸν Θεὸ καὶ τοὺς ἀγίους γι' αὐτὴν μας τὴν κατάσταση. Για τοὺς συγγενεῖς μας, για τὴν περιουσία μας. Νὰ εἴμαστε ὅλοι καλά. Νὰ βελτιώνεται ἡ περιουσία μας, νὰ μὴν πάθουμε ζημιές. Ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται τὸ δεύτερο προβλήμα μας. Ποὺ δὲν μπορούμε νὰ καταλάβουμε ὅτι οἱ ἅγιοι βγήκανε ἀπ' αὐτὸν τὸν κόσμο, ζώντας μέσα σ' αὐτόν, ἀφιερωμένοι στὸν Θεό. Οἱ ἅγιοι βγήκανε ἀπ' αὐτόν τὸν κόσμο ἐπειδὴ εἶχαν τὸ νοῦ τους καὶ τὴν καρδιά τους στὴ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴν σκέπτονταν, αὐτὴν ἐπιθυμοῦσαν, αὐτὴν ἀγαποῦσαν. Γι' αὐτὸ καὶ ἐμεῖς πρέπει νὰ σκεφτοῦμε ὅτι ἡ ζωὴ τῶν ἀγίων εἶναι ἡ ζωὴ ποὺ θὰ ζή-

σουμε, καὶ νὰ ἀρχίσουμε νὰ ζοῦμε ἀπὸ τώρα ὅπως θὰ ζήσουμε τότε. Ἐάν θέλουμε νὰ ζήσουμε τότε, κοντὰ στὸν Θεό, ἀφιερωμένοι σὲ ἐκεῖνον. Ὅπως ἦταν ὅλοι οἱ ἅγιοι, ἀπὸ τὸν πιὸ μεγάλο μέχρι τὸν πιὸ μικρὸ ποὺ τοὺς γιορτάζουμε σήμερα.

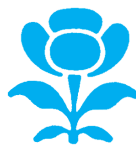
δ. Ἐπίλογος

1. Περίληψη τῶν προηγουμένων

2. Προτροπὴ

1. Σήμερα, πρώτη Κυριακὴ μετὰ τὴν Πεντηκοστή, τῶν Ἀγίων Πάντων, στὸ Εὐαγγέλιο ἀκούσαμε ὅτι συνδεόμαστε μὲ τὸν Θεὸ μὲ μία διαφορετικὴ, ἀσύγκριτα καλύτερη, σχέση ἀπὸ ἐκείνη ποὺ εἶχαν οἱ ἄνθρωποι πρὶν ἀπὸ τὸν Σταυρὸ καὶ τὴν Ἀνάσταση. Ὁ Χριστὸς ἀπαντώντας στὸ ἐρώτημα τοῦ Πέτρου μᾶς ἀποκάλυψε τὸ μέλλον μας. Αὐτὸ εἶναι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ στὴν ὁποία μετέχουμε ἀπὸ τώρα.

2. Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, εἴθε κι ἐμεῖς νὰ δοῦμε τὴ δική μας πορεία στὴν ἀγιότητα ποὺ εἶναι ἡ πορεία μας μέσα στὴν Ἐκκλησία μαζί μὲ τὸν Χριστό, κάτω ἀπὸ τὸ ἐρώτημα τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου καὶ τὴν ἀπάντησή τοῦ Χριστοῦ. Ἀμήν.

Ἡ δύναμη τοῦ καλοῦ

Πρωτ. Βασιλείου Θερμοῦ
Ἰ.Ν. Παμ. Ταξιαρχῶν Σχηματαρίου,
Ἰ.Μ. Θηβῶν καὶ Λεβαδείας

Ἐπειδὴ συχνὰ σχολιάζουμε τὰ κακῶς κείμενα δὲν σημαίνει ὅτι δὲν ὑπάρχουν ἢ ὅτι ἀγνοοῦμε τὰ εὐχάριστα. Ἡ ἱστορική πορεία τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι γεμάτη –καὶ θὰ παραμένει μέχρι τὸ τέλος τῆς ἱστορίας– ἀπὸ χαροποιῆς εἰδήσεις, σημάδια ταπεινῆς διακονίας, ἀγαπητικῆς προσφορᾶς, ἐπιτυχοῦς διακρίσεως. Ἄνασύρω λοιπὸν πέντε πρόσφατες ἐμπειρίες μου, πολὺ διαφορετικῆς μεταξὺ τους, πρὸς δόξαν Θεοῦ καὶ φιλότιμη παρακίνηση ὄλων μας.

α) Σύντομο πέρασμα ἀπὸ ἐνορία μεγαλοπόλεως. Οἱ ἐφημέριοι μὲ ξεναγοῦν καὶ ἐγὼ θαυμάζοντας καταμετρῶ: εὐρύχωρος ὠραῖος ναός, μεγάλο ὑπόγειο παρεκκλήσι, πολλῆς αἵθουσας κατηγορητικῶν, δανειστικῆ βιβλιοθήκη, μαγειρεῖα καὶ συσσίτια, ἴσως καὶ ἄλλα ποὺ τώρα μοῦ διαφεύγουν. Καὶ ὅλα αὐτὰ ἀπὸ δύο μόνο ἱερεῖς, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ ἓνας μὲ ἑπτὰ παιδιά! Ποῦ βρίσκουν τὸν χρόνο καὶ τὴν ὄρεξη; Μᾶλλον θὰ γνωρίζουν τὴ (δύσκολη) τέχνη νὰ ἐμπνέουν λαϊκοὺς ἀδελφοὺς εἰς βοήθειαν.

Ἐννοεῖται ὅτι δὲν θαυμάζουμε τὴ δράση καθ' ἑαυτήν, τὴν ὁποιαδήποτε δράση. Πολὺ συχνὰ ἢ ἐκτεταμένη (ἔστω καὶ ἂν εἶναι ἀποτελεσματικὴ!) ἐκκλησιαστικὴ δραστηριότητα μπορεῖ νὰ χρησιμοποιεῖται ἀσυναίσθητα γιὰ νὰ παρα-

μελεῖται τὸ κυρίως πνευματικὸ ἔργο ἢ γιὰ νὰ δραπετεύουμε ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ μας καὶ ἀπὸ τὴν οἰκογένειά μας. Ἐδῶ ἐπαινοῦμε ὅμως τὴν ἱκανότητα νὰ κινητοποιοῦνται πιστοὶ συνεργάτες καὶ νὰ ἐμπνέονται σὲ ἐνοριακὰ ἔργα. Καὶ ἡ ἱκανότητα αὐτὴ δὲν εἶναι ἀπλῶς ἓνα χάρισμα· συνδέεται ἄμεσα μὲ τὸν τρόπο ζωῆς μας καὶ μὲ τὴ νοοτροπία μας.

β) Καταφθάνω ὡς ὁμιλητῆς σὲ ἐκδήλωση ποῦ θὰ λάβει χώρα σὲ αἶθουσα ναοῦ. Μὲ ὑποδέχονται στὸ γραφεῖο οἱ τέσσαρες ἐφημέριοι καὶ μετὰ τὰ κεράσματα καὶ τὴν πρώτη γνωριμία μοῦ δηλώνουν: «Δόξα τῷ Θεῷ, δὲν ἔχουμε μαλώσει ποτέ!» Ἡ ἐκπληξὴ γίνεται ἀκόμη μεγαλύτερη ὅταν λάβει κανεὶς ὑπ' ὄψιν πῶς οἱ τέσσαρες ἱερεῖς εἶναι διαφόρων ἡλικιῶν, πράγμα ποῦ σημαίνει ὅτι ἐκπροσωποῦν διαφορετικῆς νοοτροπίες καὶ τάσεις, πέρα ἀπὸ τὶς ψυχολογικῆς ἰδιαιτερότητες τοῦ καθενὸς βέβαια. Ὅσοι ἀντιμετώπισαν προβλήματα στὶς σχέσεις τους μὲ συνεφημέριους εἶναι σὲ θέση νὰ ἐκτιμήσουν τὴ σπουδαιότητα καὶ τὸν πνευματικὸ μόνον αὐτῆς τῆς εἰρηνικῆς συνυπάρξεως.

γ) Κληρικὸς ποῦ ὑπηρετεῖ σὲ ἐνορία τοῦ λεκανοπεδίου μοῦ διηγεῖται τὴν ἀγωνία του γιὰ τὶς χιλιάδες τῶν ἀνθρώπων ποῦ παραμένουν τυπικὰ βαπτισμέ-

νοι, ἔρμαια στὸν ζῆλο τῶν αἰρετικῶν. «Ἀναρωτιόμουν τί μποροῦσα νὰ κάνω. Καὶ σκέφθηκα τὸ ἐξῆς: Ζήτησα ἀπὸ νέους τῆς ἐνορίας, ποὺ κατέχουν τὰ τῶν ὑπολογιστῶν, ἂν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχουμε κατάλογο ὄλων τῶν κατοικούντων στὰ ὄρια τῆς ἐνορίας. Πράγματι, βάσει τῶν ὁδῶν πέτυχαν νὰ ἀπομονώσουν ἀπὸ τὸν ἠλεκτρονικὸ τηλεφωνικὸ κατάλογο τούς (τυπικά) ἐνορίτες. Ἔτσι προμηθεύθηκα πολλὰ ἀντίτυπα τῆς Καινῆς Διαθήκης μὲ μετάφραση στὰ νέα ἑλληνικά καὶ στὴν πρώτη ὀνομαστικὴ ἐορτὴ ποὺ κατέφθασε ἄρχισα τὰ τηλεφωνήματα: «Χαίρετε, εἶμαι ὁ ἐφημέριος τῆς ἐνορίας π. (τάδε) καὶ θὰ ἤθελα, ἂν τὸ ἐπιθυμεῖτε καὶ σεῖς, νὰ περάσω νὰ σᾶς εὐχηθῶ». Καὶ θὰ τὸ πιστέψετε, π. Βασίλειε; Σχεδὸν ὅλοι δέχονταν εὐχαρίστως, ἐλάχιστοι ἀρνήθηκαν. Πήγαινα γιὰ λίγη ὥρα, εὐχόμεον, καὶ ἄφηνα ὡς δῶρο τὴν Καινὴ Διαθήκη μὲ τὴν προτροπὴ νὰ τὴ μελετήσουν. Πραγματικὰ μὲ καταεухαριστοῦσαν φεύγοντας». Θαύμασα τὴν ὄρεξή του καὶ τὴν ἐφευρετικότητά του. Ἄλλὰ τὸ ἐρώτημά του πρὶν χωρίσουμε μὲ συνοδεύει ἀκόμη: «Θὰ συνεχίσει νὰ δέχεται ὁ προϊστάμενος τῆς ἐνορίας αὐτὴ τὴ δαπάνη; Καὶ θὰ μὲ βοηθήσει κανεὶς συνεφημέριος ἀφοῦ εἶναι προφανές ὅτι δὲν θὰ προλαβαίνω νὰ τοὺς ἐπισκέπτομαι ὅλους ἐγώ;»

Πάντοτε μὲ ἀπασχολοῦσε γιατί ἐμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι ἀπέχουμε τόσο πολὺ ἀπὸ τοὺς αἰρετικοὺς ὡς πρὸς τὸν ζῆλο. Μιὰ εὐκολὴ ἀπάντηση ποὺ δίνουμε (ἴσως γιὰ νὰ ἀπαλλαγοῦμε ἀπὸ ἐνοχές) εἶναι πὼς ἐκεῖνοι χρηματίζονται ἢ πὼς «εὐαγγελίζονται» φανατικά. Μὰ καὶ αὐτὸ νὰ συνέβαινε πάλι δὲν δικαιολογεῖται μὲ τίποτε ἢ ἀδράνειά μας. Ἔχω τὴ γνώμη

ὅμως ὅτι δυσκολευόμαστε νὰ ἀποδεχθοῦμε τὴν ἰδέα πὼς εἶναι δυνατὸν ἄνθρωποι μὲ πλανεμένες δοξασίες νὰ ἐμπνέονται ἀπὸ ἀνιδιοτελεῆ ζῆλο διαδόσεως τοῦ λόγου τους. Μερικὲς φορές «οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου» εἶναι φρονιμώτεροι ἀπὸ «τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτός» (Λουκᾶ 16: 8).

δ) Ἦγαμὴ μητέρα μὲ δύο μικρὰ παιδιὰ πεθαίνει ἀπὸ καρκίνο! Συγγενεῖς δὲν ὑπάρχουν καὶ ἓνας ἐφημέριος τῆς ἐνορίας στὴν ὁποία μένει ἀναλαμβάνει δράση. Μετὰ ἀπὸ συνεννόηση μὲ τὴ σύζυγο καὶ τὰ παιδιὰ του παίρνει στὸ σπίτι τους τὸ ἓνα παιδί καὶ φροντίζει νὰ βρεῖ οἰκογένεια ποὺ θὰ δεχθεῖ πρόθυμα νὰ ἀναλάβει τὸ ἄλλο! Ἔτσι τὰ παιδιὰ οἰκονομοῦνται σὲ περιβάλλον ἀγάπης καὶ ὄχι σὲ ἴδρυμα, τακτοποιοῦνται φυσικὰ οἱ νομικὲς ἐκκρεμότητες τῆς ἐπιμέλειας, καὶ οἱ δύο οἰκογένειες ἀριθμοῦν ἓνα μέλος παραπάνω. Ἐννοεῖται ὅτι θὰ ὑπάρξουν δυσκολίες στὴν πορεία, τὶς ὁποῖες ἡ ἀγάπη καταφέρνει νὰ ξεπερνᾷ, ὅπως μαθαίνω. Μιὰ σταυραναστάσιμη εἴδηση γιὰ τὴν ὁποία φυσικὰ δὲν ὑπάρχει χῶρος στὸ σημερινὸ σύστημα ἐνημέρωσης.

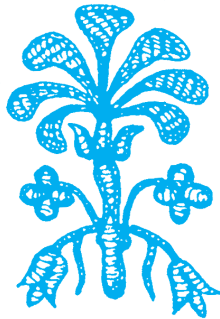
ε) Σὲ πρόσφατὴ ἐπίσκεψή μου στὸ Ἅγιον Ὄρος εἶχα τὴν εὐχάριστη ἐκπληξὴ νὰ διαπιστώσω ὅτι σὲ κάποια μονὴ οἱ ἐφημέριοι διάβαζαν τὶς εὐχές τῆς Λειτουργίας μὲ καθαρὴ ἄρθρωση καὶ ὑψηλότερη φωνή, ὥστε νὰ ἀκούγονται εὐκρινῶς ἀπὸ τὸ ἐκκλησίασμα. Τὸ γεγονός ὅτι ἀγιορειτικὴ μονὴ προσχωρεῖ στὴν ἀπαγγελία τῶν εὐχῶν εἰς ἐπήκοον μόνον δοξολογία στὸ Παράκλητο Πνεῦμα μπορεῖ νὰ προκαλέσει, δεδομένου ὅτι ὅλοι γνωρίζουμε τὴ μακραιώνη συνήθεια τῶν (εὐλαβεστάτων βέβαια) ἀγιορειτῶν ἱερομονάχων νὰ ἀπαγγέλλουν πολὺ χα-

μηλόφωνα τὶς λειτουργικὲς εὐχές. Ἱστορικὰ αὐτὸ ἐξηγεῖται, ὡπωςδὴποτε, ἀφοῦ ὁ ἀγιορειτικὸς μοναχισμὸς διαμορφώθηκε στὰ ὑστεροβυζαντινὰ χρόνια, ὅποτε εἶχε παγιωθεῖ ἡ «ἐξαφάνιση» τῶν εὐχῶν ἀπὸ τὴ λειτουργία. Ἀλλὰ ὅ,τι ἱστορικὰ ἐξηγεῖται δὲν σημαίνει ὅτι καὶ θεολογικὰ δικαιώνεται. Θυμᾶμαι ἡγούμενο ἄλλης ἀγιορειτικῆς μονῆς σὲ ἐκκλησιαστικὸ συνέδριο νὰ δηλώνει «δὲν εἶναι σωστὰ ὅλα ὅσα βρήκαμε στὸ Ἅγιον Ὄρος», παρὰ τὴν βαθεῖα ἀγάπη καὶ τὸν εἰλικρινῆ σεβασμὸ ποῦ ἔμπρακτα ἔτρεφε πρὸς τοὺς παλαιοὺς πατέρες.

Διάλεξα πέντε πρόσφατες εἰδήσεις καὶ ἐμπειρίες ποὺ ἔχουν ὡς κεντρικὰ πρόσωπα κληρικούς. Φυσικὰ τὰ κριτήρια εἶναι ὑποκειμενικά, ἄλλες θὰ ἔκαναν περισσότερη ἐντύπωση σὲ ἄλλους ἀδελφούς. Ὅμως δηλώνουν πρὸς ὅλους μας πὼς ὁ ἀγώνας τῶν κληρικῶν μας γιὰ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἀλήθεια συνεχίζεται χωρὶς τυμπανοκρουσίες, στὸ μέτρο τῶν δυνάμεων τοῦ καθενός.

Ἔχω τὴ γνώμη πὼς οἱ κατὰ καιροὺς δημοσιογραφικοὶ θόρυβοι γιὰ τὰ (ἔστω ὑπαρκτά) ἐκκλησιαστικὰ σκάνδαλα ἀποβαίνουν χωρὶς οὐσιαστικὸ ἀντίκτυπο γιὰ τὶς ψυχὲς τῶν ἀνθρώπων ὅταν αὐτοὶ ἔχουν προσωπικὲς θετικὲς ἐμπειρίες ἀπὸ κληρικούς. Καμμία εἰδησιογραφικὴ πληροφόρηση δὲν ἔχει τὴ δύναμη νὰ ὑπερισχύσει τῆς προσωπικῆς ἐμπειρίας. Ὅταν στὶς κοινωνικὲς συναναστροφὲς στηλιτεύονται τὰ σκάνδαλα τῶν κληρικῶν, σχεδὸν πάντα πρόκειται γιὰ πρόσληψη τῆς πραγματικότητας ὅπως διαθλάται ἀπὸ τὴν τηλεόραση, δηλαδή ὅταν ἀπουσιάζουν ἐντελῶς οἱ προσωπικὲς ἐμπειρίες ἢ ὅταν (δυστυχῶς) εἶναι ἀρνητικὲς. Μιὰ προσωπικὴ πείρα ζεστῆς ἀγάπης καὶ κατανόησης ἐκ μέρους τοῦ κληρικοῦ ἀνατρέπει κάθε προκατάληψη ἢ ἐπιπόλαιη ἐντύπωση.

Αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ δύναμη τοῦ καλοῦ, ἰσχυρὴ ἀκόμη καὶ τὶς στιγμὲς ποὺ τὸ κακὸ ἔχει ὅλη τὴ δημοσιότητα γιὰ σύμμαχό του.

Ἅγιος Μᾶρκος ὁ Κρής (14 Μαΐου 1643)*

Οὗ τὸ Μαρτύριον συνέγραψε Μελέτιος ὁ Συρίγου.

(Ἐκ τοῦ Νέου Μαρτυρολογίου Ἁγ. Νικοδήμου)

*Ἦγειτο οὐδὲν Μᾶρκος ὁ Κρής τὸ ξίφος,
βλέπων ἀκλινῶς πρὸς τὸ ἐκ ξίφους στέφος.*

Οὗτος ὁ εὐλογημένος ἦτον τὸ γένος Κρητικός, καὶ μὲ τὸ νὰ ἦτον νέον παιδί καὶ κατὰ πολλὰ εὐμορφον, τὸ ἐπῆραν οἱ τοῦρκοι δυναστικῶς καὶ τὸ ἐτούρκευσαν, καὶ πάντοτε ἐγύρευε καιρὸν νὰ φύγη, ἢ νὰ μαρτυρήσῃ διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ· καὶ φεύγοντας ἀπὸ τὴν Σμύρνην, ἦλθεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐπῆγεν, ὡς λέγουσιν, εἰς τὸν Μελέτιον τὸν Συρίγου, ὅστις ἦτον πολυμαθὴς διδάσκαλος καὶ ἐνάρετος. Εἰς αὐτὸν λοιπὸν τὸν ἀγιώτατον ἐξωμολογήθη ὁ εὐλογημένος Μᾶρκος καὶ τοῦ εἶπεν ὅλην του τὴν γνώμην, καὶ πῶς ἔχει πόθον πολὺ νὰ μαρτυρήσῃ διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος νουθετῶντάς τον καὶ προθυμοποιῶντάς πρὸς τὸ Μαρτύριον, καὶ στηρίζοντάς τον μὲ τὰς εὐχὰς του, τὸν ἀπέστειλεν· ὅστις καὶ λαβὼν τὰς εὐχὰς του, ἀπῆλθε πάλιν εἰς τὴν Σμύρνην, καὶ ἐκήρυξε τὸν Χριστόν, Θεὸν ἀληθινὸν ἐνώπιον πάντων, μὲ μεγάλην τόλμην καὶ παρρησίαν, μὴ φοβηθεῖς οὐδὲ ποσῶς τῶν ἀγαρηνῶν τὴν

ὠμότητα, τὸν δὲ προφήτην αὐτῶν καὶ τὴν θρησκείαν του ἐξεφάυλισε.

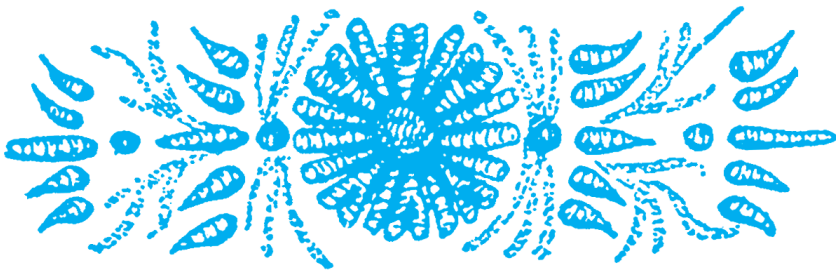
Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἀγαρηνοί, καὶ βλέποντες πῶς ἔγινε πάλιν Χριστιανὸς καὶ ἠρνήθη τὴν θρησκείαν τους, ἔτρεξαν κατεπάνω του μὲ μέγαλον θυμὸν καὶ τὸν ἄρπαξαν· καὶ δέροντες καὶ σπρώχνοντες, τὸν ἐπῆγαν εἰς τὸν κριτὴν τοῦ τόπου ἐκείνου, καὶ ἐμαρτύρησαν, πῶς ἦτον Τοῦρκος καὶ τώρα ἔγινε Ρωμαῖος καὶ ὑβρίζει τὴν πίστιν μας καὶ τὸν προφήτην μας. Ὁ δὲ κριτὴς καθὼς τὸ ἤκουσε, πολλὰ τὸ ἐπικράνθη καὶ λέγει του· Ρωμαῖος εἶσαι ἢ Τοῦρκος; ὁ δὲ Μάρτυς τοῦ λέγει· Χριστιανὸς ἤμουν καὶ πάλιν Χριστιανὸς εἶμαι καὶ τὸν Χριστόν μου προσκυνῶ καὶ λατρεύω καὶ ὁμολογῶ Θεὸν ἀληθινόν· τὴν δὲ ἐδικὴν σας πίστιν, ἀρνοῦμαι καὶ ἀποστρέφομαι. Ταῦτα ἀκούσας ὁ κριτὴς, ἐθυμώθη κατὰ πολλὰ καὶ πρῶτα μὲν ὤρισε καὶ τὸν ἔδειραν ἀνηλεῶς, ἔπειτα ἐπρόσταξε καὶ τὸν ἔβαλαν εἰς τὴν φυλακὴν, εἰς τὴν ὁποίαν πολλὰ τὸν ἐτυράνησαν καὶ πολλὰ μαρτύρια τοῦ

ἔκαμαν οἱ κατάρατοι, ἀλλ' ὁ Μάρτυς περισσότερο μᾶλλον ἐδυναμώνετο ὑπὸ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν ἐκουράσθησαν τυραννοῦντές τον, ὁ δὲ Μάρτυς ὡς τρυφήν εἶχε τὰ κολαστήρια καὶ ἐπεθύμει καὶ ἐδιψοῦσε τὸν θάνατον περισσότερο ἀπὸ τὴν ζωὴν, διὰ νὰ ἀπολαύσῃ τὰ αἰώνια ἀγαθὰ.

Τέλος πάντων, ὡς εἶδαν, πὼς δὲν ἤμποροῦν νὰ τὸν κάμουν νὰ ἀρνηθῇ τὴν πίστιν του, τὸν ἐπῆγαν πάλιν εἰς τὸν κριτὴν· ὅστις πάλιν πολλὰ τὸν εἶπε καὶ πολλὰ τὸν ἐφοβέρισεν, ἀλλ' ὁ Μάρτυς εἰς οὐδὲν τὰ ἐλογίαζε. Τοῦτο μόνον ἔλεγεν· εἴ τι θέλετ κάμετε. "Ἄν καὶ μυρίας βασάνους καὶ μυρίους θανάτους μοὶ δώσητε, ἐγὼ τὸν γλυκύτατόν μου Ἰησοῦν Χριστὸν δὲν ἀρνοῦμαι. Λοιπὸν μὴ χάσετε καιρὸν, κάμετε ἐκεῖνο ὅπου βούλεσθε, νὰ ἰδῆτε

πόσῃ δυνάμει δίδει ὁ Χριστὸς μας εἰς ἐκείνους ὅπου πάσχουν διὰ τὸ ὄνομά του. Τότε ὁ κριτὴς βλέποντας τὸ ἀμετάθητον τῆς γνώμης του, ἐπρόσταξε καὶ τὸν ἐπῆγαν εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης, καὶ ἐκεῖ κλίνοντας ὁ Μάρτυς τὴν κεφαλὴν, ἐδέχθη διὰ ξίφους τὸ μακάριον τέλος. Καὶ ἀνέβη ἡ μακαρία αὐτοῦ ψυχὴ, στεφανηφοροῦσα εἰς τὰ οὐράνια, τὸ δὲ τίμιον αὐτοῦ καὶ σεβάσιμον λείψανον, τὸ ἐπῆραν οἱ Χριστιανοί, μὲ πολλὰ ἔξοδα καὶ μὲ πολὺν κόπον καὶ τὸ ἔθαψαν εἰς τὴν Ἁγίαν Φωτεινὴν, τὸ ὁποῖον τὸ ἔδειξεν ὁ Ἅγιος Θεὸς πηγὴν ἰαμάτων εἰς τοὺς μετὰ πίστεως προστρέχοντας, οὐτινος καὶ τὴν μνήμην οἱ Χριστιανοὶ κατ' ἔτος ἐορτάζουν εἰς δόξαν Χριστοῦ, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

* [Συναξαριστὴς Νεομαρτύρων (1400-1900 μ.Χ.), Ἐκδόσεις Ὁρθόδοξος Κυψέλη, Θεσσαλονίκη 1984]

Ἀγαπητοί μου,
Χριστὸς Ἀνέστη.

Εἶμαι κληρικὸς ἀπὸ τὴν Κρήτη καὶ διακονῶ σὲ Ἑνορία τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γορτύνης καὶ Ἀρκαδίας.

Λαμβάνω καὶ παρακολουθῶ τὸ Περιοδικό «Ἐφημέριος» μὲ μεγάλο ἐνδιαφέρον. Ὁμολογῶ πὼς ἡ ἔκπτωσή του σὲ φυλλάδα φωτορεπορτάζ, τὰ τελευταῖα χρόνια, μοῦ εἶχε προκαλέσει ἀγανάκτηση καὶ μπορῶ μετὰ παρηρησίας νὰ πῶ πὼς τὸ ἐξαφάνιζα ἅμα τῇ λήψῃ του.

Ἡ πρόσφατη ἀλλαγὴ στὴν συντακτικὴ ἐπιτροπὴ, στὸ ὄλο στήσιμο καὶ τὴν παρουσία τοῦ Περιοδικοῦ, ἡ «ἐξαφάνιση» τῶν φωτογραφιῶν καὶ ἡ δημοσίευση ἀξιολογῶν Θεολογικῶν κειμένων, συνιστᾶ ἓνα πολὺ θετικὸ καὶ οὐσιαστικὸ βῆμα, ποὺ μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια καὶ μᾶς ὀδηγεῖ στὸ βάθος καὶ τὴν οὐσία.

Θέλω πραγματικὰ μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά μου, ὡς ἐλάχιστος τῶν πρεσβυτέρων τῆς Ἐκκλησίας μας, νὰ συγχαρῶ ὅλους καὶ ὅλες ποὺ ἐργάζεστε γιὰ τὴν ἔκδοση τοῦ ἐν λόγῳ Περιοδικοῦ. Συνεχίστε τὴν καλὴ καὶ εὐλογημένη αὐτὴ προσπάθεια, ἐπ' ἀγαθῶ τοῦ Ἱερατικοῦ σώματος καὶ δόξαν τοῦ Ἀγίου Θεοῦ.

Ἐπιτρέψατέ μου τέλος, μὲ ὅλη τὴν καλὴ διάθεση καὶ χωρὶς νὰ θεωρῶ πὼς κάνω μάθημα σὲ ἀνθρώπους ποὺ δὲν γνωρίζουν, ἀπλῶς ἐκφράζοντας τὴν

ἀποψή μου, νὰ ἐκφράσω τὴν λύπη μου γιὰ τὴν δημοσίευση στὴ στήλη ὑπὸ τὸν τίτλο «γεγονότα», τῆς δωρεᾶς οἰκοπέδου στὸ κράτος ἀπὸ κάποιον Ἱερὸ Ναὸ Κοιμήσεως Θεοτόκου Δοκοῦ, γιὰ τὴν ἀνέγερση τῶν νέων φυλακῶν Χαλκίδος.

Κατὰ τὴ γνώμη μου αὐτὴ δὲν εἶναι εἰδήση, ποὺ προκαλεῖ τὸν ἔπαινο γιὰ τὴν Ἐκκλησία. Εἶναι ποτὲ δυνατὸν νὰ θεωρηθεῖ προσφορά στὸ Λαὸ ἢ ἀπὸ μέρους τῆς Ἐκκλησίας δωρεὰ οἰκοπέδου γιὰ τὴν ἀνέγερση φυλακῶν; Δὲν θέλω νὰ γίνωμαι ρομαντικός, ἀλλὰ φοβᾶμαι πὼς αὐτὸ εἶναι ἀπὸ τὰ πολὺ «χοντρά». Ἄν οἱ ἀγαπητοὶ συμπρεσβύτεροὶ ποὺ διακονοῦν στὴν παραπάνω Ἑνορία ἤθελαν νὰ ἀποσπάσουν τὸν ἔπαινο τοῦ κόσμου γιὰ τὸ κοινωνικὸ τους ἔργο, ἔπρεπε νὰ πουλήσουν τὴν ἐν λόγῳ ἔκταση καὶ νὰ διανείμουν τὰ χρήματα σὲ ἐνδεεῖς συνανθρώπους μας, ἢ νὰ τὸ δωρίσουν σὲ πολίτες ποὺ δὲν ἔχουν οἰκόπεδο γιὰ νὰ χτίσουν σπίτι, ἢ καὶ ἐγὼ δὲν ξέρω τί ἄλλο, ἀλλὰ σὲ καμία περίπτωση δὲν παρράγεται κοινωνικὸ ἔργο δωρίζοντας ἐκτάσεις στὸ κράτος γιὰ νὰ φτιάχνει μπουντρούμια.

Ἐσχάσαμε τοὺς λόγους τοῦ Πατροκοσμᾶ ποὺ ἔλεγε στὰ κηρύγματά του: «Ἄν θέλετε νὰ κλείσει μία φυλακὴ ἀνοιξτε ἓνα σχολεῖο»; Ἐμεῖς ἀντὶ νὰ ἐπιθυμοῦμε, ὅσο οὐτοπικὸ καὶ ἂν ἀκούγεται τὸ κλείσιμο τῶν φυλακῶν, κάνουμε δωρεᾶς οἰκοπέδων γιὰ τὴν ἀνέγερσὴ

τους, και μάλιστα τις προβάλλουμε κιόλας ως μέγιστη προσφορά στο λαό;

Σας παρακαλώ συγχωρήστε με για το θάρρος μου. Είμαι πολύ πληγωμένος γιατί έχω ιδίαν άποψη για το πώς λειτουργούν αυτοί οι χώροι και τί υφίστανται οί ψυχές που συμβαίνει κάποια στιγμή στη ζωή τους να βρεθούν εκεί μέσα.

Το λέω μόνο από ευαισθησία για το συγκεκριμένο θέμα, ίσως να είμαι και υπερβολικός.

Μετά τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης
π. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΚΟΠΑΝΑΚΗΣ
[p.kopanakis@yahoo.gr]

Ἀγαπητὲ κ. Κατσιάρα,
χαίρετε.

Ἐλαβα σήμερα 4.3.2009 τὸ περιοδικὸ ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ τοῦ Ἰανουαρίου. Δὲν συζητῶ για τὴν τεράστια καθυστέρηση. Καὶ παλαιότερα ὑπῆρχε, ἀλλὰ ὄχι τόσο μεγάλη. Ἐλαβα ἀφορμὴ ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ζητᾶτε τὰ σχόλια τῶν ἀναγνωστῶν του για νὰ σᾶς ἀπασχολήσω με τὸ μήνυμά μου αὐτό. Βέβαια, ἂν καὶ ἀπευθύνεστε σὲ «πατέρες» με τὴν ἔννοια πιστεύω τοῦ ἱερέως, ὑποβάλλω καὶ ἐγὼ τὴ γνώμη μου ὡς ἀναγνώστης του ἢ καλύτερα μελετητῆς του ἐδῶ καὶ χρόνια, ἂν καὶ δὲν εἶμαι ἱερέας με τὴν ἔννοια τῆς εἰδικῆς ἱερωσύνης.

Ἐπειδὴ παρακολουθῶ τὰ τελευταία χρόνια τὸ περιοδικὸ καὶ μέσω διαδικτύου, εἶχα πληροφορηθεῖ για τὴν ἐπικείμενη ἀλλαγὴ του. Σήμερα ὅμως πὸ τὸ ἔλαβα στὰ χέρια μου με ἀπογοήτευσε. Δὲν γνωρίζω ποῖοι εἶναι οἱ πραγματικοὶ λόγοι πὸ ἀνάγκασαν αὐτὴ τὴν ἀλλαγὴ.

Ἀποφασίσθηκε «...νὰ βελτιωθεῖ ἀκόμη περισσότερο αἰσθητικά...». Λυπᾶμαι για τὴν αἰσθητικὴ αὐτῶν πὸ τὸ ἀποφάσισαν. Μόνον ἡ ἀφῆ τοῦ νέου τεύχους σὲ κάνει νὰ τὸ θεωρεῖς ὡς κάτι «φτηνιάρικο» καὶ πρόχειρο. Τὸ περιοδικὸ αὐτὸ ἀπευθύνεται σὲ ἱερεῖς καὶ ἐπιστήμονες καὶ ἀπλοὺς με λίγες γραμματικὲς γνώσεις. Ἐνα ὁμορφο τεῦχος καλαισθητο, με φωτογραφίες σχετικὲς, πολυχρωμο, «τραβάει» τὸν ἀναγνώστη του νὰ τὸ διαβάσει καὶ ἔτσι παίρνει καὶ τὰ μηνύματα πὸ πρέπει νὰ πάρει. Ἄλλωστε ὑπῆρχε (δὲν γνωρίζω πῶς τὸ ἔχετε κάνει τώρα) τὸ «σοβαρὸ» περιοδικὸ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» πὸ ἀσχολεῖτο με ἄλλου εἶδους θέματα καὶ ὁ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» πὸ διαπραγματευόταν ἄλλα θέματα.

Ἄν αἰσθητικὴ δὲν εἶναι οἱ φωτογραφίες καὶ οἱ πολυχρωμίες, τότε ἀλλάξτε τα καὶ ἀπὸ τὴν ιστοσελίδα σας. Λέτε ὅτι δὲν πρέπει τὸ περιοδικὸ αὐτὸ νὰ τὸ πετάξετε σὲ μία ἄκρη. Νομίζω ὅτι τώρα θὰ πετάγεται σὲ μία ἄκρη καὶ ὄχι πρῖν.

Προσωπικὴ μου ἀποψη εἶναι νὰ μὴν ἀλλάζουν τὰ πάντα καὶ δὴ πρὸς τὸ χειρότερο ὅταν ἀλλάζει ἡ κεφαλή. Καλὲς οἱ ἀλλαγές, ἀλλὰ με μέτρο.

Ἄν ὅλα τὰ παραπάνω εἶναι μόνον δικὴ μου γνώμη, παρακαλῶ ἀγνοῆστε τα καὶ ζητῶ συγγνώμη για τὸν χρόνο πὸ διαθέσατε. Ἄν ὅμως ἀφουγκραστεῖτε καὶ ἄλλων γνώμες, θὰ δεῖτε ὅτι εἶναι ἀπαληψίες καὶ ἐλπίζω νὰ ἐπανέλθει ὁ ἀγαπημένος μας «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» σὴν παλιά του μορφή.

Καλὴ Σαρακοστή.

Ε. Σημαντήρης
Οἰκονομολόγος-Θεολόγος,
Κέρκυρα

Ἀποφάσεις τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ι.Σ.Κ.Ε. γιὰ τὰ προβλήματα τοῦ Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε.

Τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τοῦ Ι.Σ.Κ.Ε. κατὰ τὴ συνεδρίασή του τῆς 19.3.2009 ἀποφάσισε ὁμοφώνως τὰ ἑξῆς:

α) Νὰ ἀποστείλει ἔγγραφο πρὸς τὸ Ταμεῖο Προνοίας Δημοσίων Ὑπαλλήλων, μὲ τὸ ὁποῖο θὰ προτείνεται συγκεκριμένη δέσμη μέτρων γιὰ τὴ

βιωσιμότητα τοῦ Τ.Π.Δ.Υ καὶ εἰδικότερα γιὰ τὸ Ταμεῖο Προνοίας Ὁρθοδόξου Ἐφημεριακοῦ Κλήρου Ἑλλάδος (Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε.).

β) Νὰ ἀποστείλει ἔγγραφο πρὸς τὸν Μακαριώτατο Πρόεδρο καὶ τὰ μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μὲ τὸ ὁποῖο θὰ γνωστοποιοῦνται τὰ προβλήματα καὶ θὰ ζητοῦνται παρεμβάσεις γιὰ τὴν προστασία τῶν συμφερόντων τῶν Ἐφημερίων.

γ) Νὰ καλέσει ὅλους τοὺς Ἐφημερίους τῆς Ἑλλάδος νὰ ἐγγραφοῦν στὸν Ι.Σ.Κ.Ε. γιὰ τὴν καλύτερη ἀντιμετώπιση τῶν συνταξιοδοτικῶν καὶ ἄλλων προβλημάτων τους.

Εἶναι γνωστὸ ὅτι μετὰ τὴν πρόσφατη ἐνοποίηση τῶν Κοινωνικῶν Ταμείων τὸ Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε. ἔχει ὑπαχθεῖ στὸ Ταμεῖο Προνοίας Δημοσίων Ὑπαλλήλων (Τ.Π.Δ.Υ.).

Γιὰ τὸν ἀσφαλιστικὸ φορέα τῶν κληρικῶν

Τὴν ἐπιβολὴ μηνιαίας εἰσφορᾶς 50 εὐρὼ στοὺς κληρικοὺς γιὰ τὴν ἐνίσχυση τοῦ ἀσφαλιστικοῦ φορέα ἀποφάσισε ἡ κυβέρνησις ἔπειτα ἀπὸ συμφωνία μεταξὺ τοῦ ὑπουργοῦ Οἰκονομίας κ.

Γιάννη Παπαθανασίου καὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου

Ἀθηνῶν κ. Ἱερωνύμου. Ἡ συμφωνία Ἐκκλησίας-Πολιτείας ἦταν ἀντικείμενο πολὺμηνης διάρκειας καθὼς διαπιστώθηκαν ἀρκετὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα προῆλθαν ἀπὸ τὴν ὑπαγωγὴ τοῦ Ταμείου Κληρικῶν (Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε.) στὸ ἐνιαῖο Ταμεῖο Προνοίας Δημοσίων Ὑπαλλήλων. Τὸ ζήτημα ἀφορᾷ στὸ «κληρικόσημο», τὸ ὁποῖο –πρὸ τῆς ἐνοποίησης τῶν δύο ταμείων– εἰσέπραττε ἡ Ἐκκλησία γιὰ τὴν τέλεση μυστηρίων καὶ τὶς ἐκδόσεις πιστοποιητικῶν καὶ τὸ ἀπέδιδε στὸ Ταμεῖο Κληρικῶν.

Ἡ «Μετάφραση τοῦ Νέου
Κόσμου» τῆς Ἁγίας Γραφῆς
τῶν μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά.
Ἡ μαρτυρία τοῦ Günther Pape.

Πρωτοπρεσβυτέρου
Βασ. Ἀ. Γεωργοπούλου, Δρ Θ.
Ἀθήνα 2009

Ὁ Αἰδεσιμολ. π. Βασίλειος Ἀ. Γεωργόπουλος, ἐφημέριος τοῦ Ἱ.Ν. Ἁγίου Θεράποντος Ζωγράφου καὶ συνεργάτης τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Αἱρέσεων, βαθύς γνώστης τῶν διαφόρων αἱρέσεων καὶ τῶν παραφυάδων τους, καθὼς καὶ τῶν μεθόδων ποὺ χρησιμοποιοῦν γιὰ νὰ εἰσχωροῦν στὰ κοινω-νικὰ στρώματα καὶ νὰ διαβρώνουν τὰ κάθε εἶδους πιστεύματά τους, παρουσιάζει μὲ ἓνα μεστὸ καὶ σύντομο πόνημά του τὸ σοβαρὸ πρόβλημα τῆς μετάφρασης σὲ πολλές γλῶσσες ἀπὸ τὴ μετοχικὴ ἐταιρεία «Σκο-

πιά» τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ποῦ, ὅπως τονίζει ὁ συγγραφέας, ἀποτελεῖ «τὴν μεγαλύτερη κακοποίηση τοῦ ἱεροῦ κειμένου σὲ ἐπίπεδο μεταφράσεως, καὶ ὄχι μόνο, μέχρι σήμερα παγκοσμίως». Στὰ ἑλληνικὰ ἡ μετάφραση αὐτὴ ἐγίνε ἀπὸ τὴν ἀγγλικὴ μετάφραση τοῦ κειμένου σὲ ἀναθεωρημένη δευτέρη ἔκδοση τὸ 1997.

Στὸ ἔργο του ὁ π. Βασίλειος χρησιμοποιεῖ μαρτυρίες ἀνθρώπων ποὺ εἶχαν γνωρίσει ἐκ τῶν ἔσω τὰ πρόσωπα καὶ τὰ ἔργα τῆς ἐταιρείας «Σκοπιά» καὶ εἰδικότερα τοῦ G. Pape, ποῦ ὑπῆρξε γιὰ χρόνια στέλεχος τῆς στῆ Γερμανία. Οἱ πολυάριθμες παραπομπές μαρτυροῦν τόσο τὴ γνώση ὅσο καὶ τὴν ἔρευνα τοῦ συγγραφέα πάνω στὸ θέμα αὐτό. Οἱ πληροφορίες του γιὰ τὴ «Μετάφραση τοῦ Νέου Κόσμου», τὴν ιδιότητα καὶ τὶς γνώσεις τῶν μελῶν τῆς μεταφραστικῆς ἐπιτροπῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς ιδεολογικῆς χειραγώγησης ποὺ ἐπιχειρεῖται μὲ ὄπλο τούτῃ τὴ μετάφραση στὶς κατοδοξίες τῆς ἐταιρείας, ἀποτελοῦν ἓνα χρηστικὸ μέσο γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση αὐτοῦ τοῦ «καρποῦ» τῆς ἐταιρείας «Σκοπιά», χρήσιμο σὲ κάθε κληρικὸ, ποῦ καθημερινὰ ἀντιμετωπίζει τὴ δράση τῶν μελῶν τῆς στὸν τόπο μας.

Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη